

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V. Váczi körút 23.
hova minden küldemény intézendő.

Zsidó felekezeti és társadalmi hetilap.

SZERKESZTI:

SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve . 8 frt. --
Fél évre 4 » --
Negyedévre 2 » --
Egyes szám ára 16 kr.

M E G J E L E N I K M I N D E N P É N T E K E N .

Tartalom:

A fordulat Irta: Dr. V á z s o n y i Vilmos. — A receptió ügye a képviselőházban. Szabolcsi Miksától. — A beszédek. — Sevuosz, (Vers) Palágyi Lajostól. — Zsidó chronologia. Méry Károlytól. — T. Ház. (Karezolat) Altaregótól. — A IV. községkerület gyűlése — A pesti Chevra-Kadisa évi jelentése. — Sevuosz ünnep imáiból. Gerő Atalától. — Nahida Remy — Magyar zsidó családok. Irja: Dr. L á z á r Béla. — Az erősek Bernslein A. elheszélése. — Hírek. — Hirdetések.

Naptár:

Vasárnap (május 29.) 5652. Szivan hó (30 napos) 3-ika. (A hét 3 első napja: selésesz jemé hagból.) Hétfő 4-ike. Kedd 5-ike. Erev-Sevuosz. Szerda 6-ika. **Sevuosz-ünnep** első napja. Csütörtök 7-ike **Sevuosz-ünnep** második napja. Muszaf után: **mazkir**. Péntek 8-ika. Szombat 9-ike. Hetiszidra: **Nószó**. Haftorah: Birák könyvének 13. fejezete.

A fordulat.

Mégsem a pártklubokban dől el tehát az ország sorsa. Van magyar parlament és van közvélemény, mely halomra dönti a klubok jól kieszelt taktikai számításait. A szabadelvű klub ülésének eseményeit méltattam multheti czikemben és ma ezen események minden jelentőségüket elvesztették, a parlament és a közvélemény ereje új helyzetet teremtett a régi romjain. Mintha az alkotmányos korszak huszonöt-estendős évfordulója feltámasztotta volna azt a szabadelvű szellemet, mely a hatvanas évek politikai életét átlengette, a magyar képviselőház összes pártjai versenyezve hirdetik a felekezeti egyenjoguság és vallási béke ígét.

A szabadelvű párt klubjának ülésén elhangzott nyilatkozatok szomorú benyomást keltettek, a maradiság szózata hangzott ki belőlük, mely a külszin megóvása kedvéért nem fukarkodik az indokolással. De a képviselőház nyílt színe előtt, napfényen össze kellett dőlnie annak a hamis álláspontnak, mely meghitt körben tartatónak látszott. A vágy a reformok, a törekvés a kibontakozás után elementáris erővel tört ki a kedélyekből és magával sodorta a kormányt.

Rövid néhány nap alatt a meglepő fordulatok kergetik egymást. Kezdetben csak fele-

kezeti egyenjoguságunk ügyének tanulmányozását igéri a miniszter, egy szóval sem többet. Majd a parlament kedvező hangulata mutatkozni kezd és immár odanyilatkozik a kormány, hogy a tanulmányozás mellé mielőbbi megoldást ígér. A harmadik fordulat, hogy a kormány elfogadja Irányi határozati javaslatát, törvényt helyez kilátásba a felekezeti egyenjoguság általános szabályozásáról, melyet mindeddig megtagadott. És végül megteszi nagyfontosságú nyilatkozatát, hogy a zsidó felekezet bevettségéről még őszszel törvényjavaslatot szándékozik beterjeszteni, mert ezt a kérdést lehető gyorsan az általános felekezeti egyenjoguság hosszabb időt igénylő megoldásától függetlenül akarja megoldani.

Mozgalmunk sikere biztosítva látszik. A kormány határozott időpontot jelölt ki a bevettségünkről szóló törvényjavaslat benyújtására és tulságos rémlátás volna, feltenni róla, hogy frivol módon játszik pozitív ígéretekkel.

Nem azért mutattam ki a kormány magatartásának fordulatait, mintha rekriminálni akarnék. A zsidó felekezet mindenkor kimutatta, hogy a múlt keserveit, sérelmeit könnyedén és szívesen elfelejti a kedvező jelenért. Meg kell azonban emlékezni a fordulatokról, mert tanulság rejlik bennök, melyet jó lesz a felekezetnek megjegyeznie.

Hitsorsosaink a képviselők sorában a jelen alkalommal azt a magatartást követték, mely határozott szakítást jelent a régi hagyományokkal, szakítást az oportunizmus céltalannak bizonyult rendszerével. Örömmel és meglepődéssel regisztráljuk, hogy a férfiaság politikáját követik, mely erkölcsileg magasabban áll és gyakorlatilag célszerűbb, mint a hallgató és készséges alkalmazkodás politikája. Reméljük, hogy ezzel egyszer és mindenkorra vége szakadt ama világnézet uralmának, mely az előszobákban való alázatos settenkedéssel igyekezett engedményeket kialakítani a »magashatóságtól«. Hogy az önérzetes fellépés milyen rokonszenves benyomást kelt, az világosan látható volt dr. Neumann Ármán felszólalásánál. Az egész képviselőház helyesléssel kísérte szavait és minden oldalról méltatták ama bátor tettet, hogy a kormány álláspontjának gyengéit kimutatva, a pártfegyelem alacsonyabb szempontját félrevelve, ő volt az első képviselő a szabadelvű párt sorából, aki a pártengedély bevétele nélkül egyenesen kimondta, hogy kénytelen lesz elfogadni Irányi határozati javaslatát.

A felébredt szabadelvű szellem és az utolsó pillanatban tulsulyra jutott önérzetes irány zsidóhitű képviselőink sorában mentették meg ügyünket az eltemetéstől. Jó lesz, ha ezt megjegyzik maguknak azok, a kik a mozgalom folyamán nem egyszer ádáz módon támadták meg a férfias irány előharcosait és a megalkuvó bölcseségben egészen odáig jutottak, hogy a szabadelvűség talaját elhagyva, az általános felekezeti egyenjogúság elvét megtagadva, tisztán a bevetttség alapján óhajtottak fellépni. Mi részünkről a mozgalom kezdetétől fogva az önérzet politikájának voltunk szószólói és ettől az állásponttól nem tartott minket vissza sem a belső támadás, sem a liberalizmus egyes jezsuita organumainak roszhiszemű kritikája. Filozófiai nyugalommal türtük a belső támadást, mert jól tudtuk, hogy a hajlongáshoz szokott gerincz nem egyenesedik ki hamarjában és nem csodálkoztunk a majd páros, majd páratlan napok szerint nyilvánuló elkeseredett külső megrohanáson, mert elvégre is beláttuk, hogy ez a fellépés a czimzetes szabadelvűeknek, a

kik a zsidóságot feltétlen rendelkezésre álló, tetszés szerint gyurható tömegnek tekintették, határozottan kellemetlen és így az ő szempontjukból igazuk van, ha üldözőbe veszik a kellemetlen változások okozóit.

Győzött tehát az az irány, melyet a mozgalom kezdeményezői eleve alapul kijelöltek. A tények igazolták azt is, hogy helyes és célravezető volt a kérdés a választásokba belevinni, mert az ügyünk mellett felszólalók egytől-egyig a választások alatt tett ígéretüket váltották be és a képviselőház kedvező hangulata jórészt arra vezethető vissza, hogy a képviselők közt sokan a kérdést már eleve ismerték és kedvező megoldásának pártolására el voltak tökéelve.

A mozgalom kedvező lefolyása mérhetlen erkölcsi haszonnal jár. A társadalom, látva azt, hogy felekezetünk egy tisztán erkölcsi jellegű célért olyan hévvel képes sikra szállani, okvetlenül felismeri, hogy e felekezetet balul ítélte meg, midőn a materiális célok kizárólagos kultuszával vádolta. De erkölcsileg egy fokkal magasabbra emelkedett a felekezet saját szemében is, növekedett önbecsülése és ezáltal megritkította azoknak sorait, a kik zsidók, de nem szívesen. A kishitűek, a félénk lelkek, a kik minden szóra és minden lépésre előzetes konzessziót váltanak, megtanulhatják, hogy van erkölcsi hatalom is, mert e mozgalom minden hivatalos színezettől menten azok sorából indult ki, a kik anyagi javakban egyáltalán nem bővelkednek és egyedül a független jellem erkölcsi erejével ragadták magukkal felekezetüket.

Dr. Vázsonyi Vilmos.

A receptió ügye a képviselőházban.

Szép a győzelem, hol nincsen legyőzött, a diadal, melylyel nem áll szemben vereség. A győzelem ilyen napja volt ránk nézve az e hó 27-ike, mikor a kormány a képviselőháznak örök dicsőségére való tetszésnyilvánításai közt azt a biztos ígéretet tette, hogy az emancipáció 25-ik évfordulója nem fog bezáródni anélkül, hogy a receptió a magyar zsidók egyenjogúsítását ki nem egészítené, teljessé nem tenné.

Triumphus ez nemcsak minékünk, hanem

— mert diadala a legtisztább szabadelvűségnek — az egész magyar nemzetnek; és mint a nemes adakozó, ki épp úgy örvend nagylelkű cselekedetének, mint az, kit jóságában részesít, úgy a magyar haza is, mely hű fiai százezreit immár ugyanazon jogokban akarja részesíteni, mint többi gyermekeit, kikkel eddig csak a köteleességekben voltak egyenlők: velünk örvend, velünk érez, midőn az új vívmányok fölött örömmönnepet ülünk és a midőn szívünk, lelkünk, egész valónk — ha ez még lehetséges, — még szorosabban fűződik imádva szeretett magyar hazánkhoz, melylyel rég egygyé lettünk és melynek — ha ez lehetséges — még nagyobb mértékben fogjuk szentelni minden erőnket, minden tehetségünket.

Annak a nagyfontosságú, határozott ígéretnek, melyet *Csáky Albin* gróf vallás- és közoktatásügyi minister a zsidó vallás egyenjogusítására nézve a képviselőházban tett, bármily megbecsülhetetlenül nagy is az, mégis egyenlő értékű vele, sőt erkölcsi becsére nézve az elébbit még felülmulja a magyar képviselőház magatartása, ügyünk iránt való hangulata. A magyar zsidóság nem fogja elfelejteni soha, hogy midőn a magyar képviselőházban vallása egyenjogusítása került szóba, *egyetlen egy hang sem emelkedett el-le, és a kik felszólltak, igaz szabadelvűségről, igazságérzetétől és humanitástól áthatva, igazainkért szálltak sikra, és tehették ezt az egész ház tetszése mellett!* Észre fogják ezt venni itthon, de észre fogják venni határainkon túl is, ahol meggyökereszik a tudat, hogy Magyarország képviselőháza a szabadságnak és jogegyenlőségnek biztos vára, hova reakcionárius törekvések be nem fészkelhetik magukat.

Jól csik kijelenthetnünk azt, hogy a kik felszólltak azon képviselők közül, kik megválasztásukkor a recepció pártfogását megígérték, *szavuknak derekasan helyt is álltak és — mint határozottan tudjuk — egész sora a képviselőknök tökélt el magát arra, hogy ügyünkben felszóllal, és fel is szólalnak, ha a kultuszminister f. hó 27-ikén tett határozott nyilatkozata ezt főlegessé nem teszi.* Elismeréssel konstatáljuk ezt, szintugy azt a körülményt, hogy a zsidó képviselők ezúttal kiléptek tartózkodó állásukból,

melyet eddig, nem egy ízben felekezetük karára, a kormánnyal szemben elfoglaltak.

Dr. *Neumann Ármin* azon bátor lépése, hogy hű kormánypártisága mellett Irányi Dániel javaslatát fogadta el, (melyet még az napestéjén maga a kormány is magáévá tett), eléggé világosan bizonyítja ezt. El voltak erre tökélve a többi zsidó képviselők is, kik ebben az esetben solidárisan jártak el. 27-én dr. *Chorin Ferencz* a kultuszminisztert határozott nyilatkozatra kérte volna fel, de átengedte a szót dr. *Visontainak* és miután a miniszter ennek provokálására megtette a kívánt kijelentést, dr. *Chorin* a felszóllástól elállott.

Dr. *Visontai* beszédének nem egy részével mi éppenséggel nem értünk egyet, különösen áll ez a zsidó gimnáziumra vonatkozó megjegyzéseiről, melyeket külön fogunk közölni lapunk jövő számában és megteszszük rájuk észrevételeinket; egészben véve azonban a hévvel és eloquentiával előadott beszéd, melyet különösen az ellenzéki padokon nagy tetszéssel fogadtak, jó benyomást gyakorolt, és az ügynek, melynek szolgálni akart, szolgálatot is tett.

A képviselőház e heli vitájából, mely felekezetünkre nézve örökké emlékezetes marad, közöljük itt a beszédek azon részeit, melyek külön a recepció kérdésével foglalkoznak. Meg kell azonban jegyeznünk azt, hogy azok a szónokok is, kik a kérdést külön nem tárgyalták, egy két mondatnál mégis kijelentették, hogy óhajtlják a zsidó vallás egyenjogusítását; így *Apponyi Albert* gróf, (akinek monumentális beszéde, melynek nagy része van abban, hogy a kormány Irányi Dániel határozati javaslatához hozzájárult, valószínűs hynnusa volt az egyenlőségnek, a lelkiismereti és vallásszabadságnak), *Bujanovits Sándor*, *Hock János*, *Szász Károly*, *Frey Ferencz*; de azok a szónokok is, kik a recepciót külön meg nem említették — tán csak egynek a kivételével — mind a szabadelvűség eszméjének hódoltak, a felekezetek egyenjogusításáért lelkesültek, a mi magában foglalja felekezetünknek is a többiek sorába való emelését.

Az emberiség magasztos ideáljai ünnepet ültek e héten a magyar parlamentben. Üljük meg örömmel ünnepünket. Szabolcsi Miksa.

A beszédek.

A sorrendben, melyben elmondattak, a következőkben adjuk a képviselőházban tartott beszédeknek a zsidó vallás egyenjogúsítására vonatkozó részeit:

Dr. Neumann Armin:

Mielőtt befejezném beszédemet, engedje meg a t. ház, hogy még röviden azon mozgalomról is megemlékezzem, mely a zsidó vallás recipiálása érdekében országszerte megindult. (Halljuk! Halljuk!) Röviden fogom ezúttal a kérdést érinteni, mert az e tárgyban beérkezendő kérvények alkalmat fognak nyújtani arra, hogy a t. ház avval bővebben foglalkozhassék. (Halljuk! Halljuk!)

Azok után, mit a vallásszabadságról elmondani szerencsém volt, alig kell bővebben fejtegetnem, hogy legjobban szerettem volna, ha ezen kérdés is azon nagy keretbe foglaltatnék, mely ezen interconfessionális viszonyokat az egész vonalon szabályozná, de mert ily nagyszabású, de nézetem szerint egyedül célhoz vezető politikának az inaugurálása, ez idő szerint, de még a közel jövőben is alig várható, szükségesnek tartom e kérdést izoláltan is a t. ház szíves figyelmébe ajánlani.

Mert miről van itt szó? Arról, hogy az állampolgárok százezerei, kik a közterhek nagy részét viselik, kik kivették a maguk részét abból a nagy munkából, mely hazánk gazdasági s kulturális átalakítását megteremtette, kiket hazafias buzgalommal látunk megjelenni minden téren, mely az ország anyagi és szellemi felvirágoztatásához vezet és akik a magyar polgári elem egyik fontos alkatrészét képezik, kiemeltessenek azon szegényletes, de a közérdekeket is sértő állapotból, melyben felekezeti tekintetben sinlődnek. (Helyeslés).

Elég volna talán azon erkölcsi momentumra hivatkoznom, hogy míg minden más vallásfelekezet a törvény erős sánczai között talál menedéket, csak a zsidó vallásfelekezet az, mely kormányrendeletek által kormányoztatik, minden más vallásnak van törvényileg biztosított magna chartája, csak a zsidó vallásfelekezet nélkülül ezen biztos alapot, csak az van a kormány jóakarátának . . .

Beöthy Ákos: Önkényének!

Neumann Armin: . . . és ezért esetleges önkényének is kiszolgáltatva.

Igaz ugyan, hogy a zsidó felekezet mint olyan tartja fenn emberbaráti és kulturális intézményeit, mint olyan érintkezik hatóságokkal és végzi az anyakönyvvizetés állami funkcióját, de azért a törvény kapuja el van zárva előtte, az neki oltalmat nem nyújt.

A legmagasabb trónbeszéd, de a t. kormány is hangoztatta, hogy a vallások egyenjogúsítását történeti alapon kívánja fejleszteni. Amde, kérdem nem követeli-e éppen ezen fejlődés a zsidó vallás receptióját? Nem képezné-e ezen receptió a 1867-iki emancipálási törvénynek szükségképpen folyományát és kiegészítését? Ha a

korszellem már egy negyedszázaddal ezelőtt parancsolólag megkövetelte a zsidó felekezet tagjainak egyenjogúsítását, úgy most 25 év múltán, melyek alatt e törvény áldásos hatásának bizonyult a nemzeti fejlődés menetére nézve, nem a történeti fejlődés kívánalma-e az, hogy e felekezet, mint ilyen, is elnyerje immár a jogegyenlőség beneficiumát? (Helyeslés)

Midőn már az 1868. LIII. t. cz. a vallások egyenjogúsításából indul ki, midőn azóta a képviselőház több határozati javaslatban ezen álláspontot elfogadta, nem a történeti alap fejlesztésének kívánalma-e az, hogy ma 24 év után ez a kérdés az akadémiás discussió ködfátyolából kibontakozzék s hogy már egyszer a tett terére is lépünk és a zsidó vallás egyenjogúsításának testet és lelket adjunk?

Beöthy Ákos: Ne mifelénk tessék fordulni, hanem amarra! (Derűtség és felkiáltások balfelől: Mi megszavazzuk!)

Neumann Armin: Szívesen konstatalom, hogy a kultuszminiszter ur és a t. kormány több tagja jóakarattal nyilatkozott e kérdéstről; azonban sajnálattal kell kijelentem, hogy azon ellenvetések, melyek ezen oldalról a kérdés ez idő szerinti megoldása ellen tettek, szerény véleményem szerint nem állják ki a tűzpróbát, mert azon ellenvetés, hogy a zsidó hitfelekezet nem bir egyöntetű belszervezettel, nem érinti a kérdés lényegét, nem áll azzal semminemű összeköttetésben. Egészen más a receptió kérdése, egészen más a zsidó hitközségek belszervezetének kérdése; ami pedig azon ellenvetést illeti, hogy csak a zsidó jog kodifikálása alkalmával lehetne a receptió kifolyományait sikeresen megoldani, — arra bátor vagyok megjegyezni, hogy úgy a zsidó hitfelekezet, de azt hiszem mindenki, aki érzékkel bir azok iránt, amit a kérdés erkölcsi oldalát illetőleg előadni szerencsém volt, nagy vívmányt és nagy haladást látna abban, ha csak a receptió, mint olyan is törvényileg kimondatnék. Ha tekintetbe vesszük, mily nagy súlyt fektetett a kormány a mult évben arra, hogy a közigazgatás államosítása mint olyan törvényileg kimondva és biztosítva legyen, akkor ezen óhaj sem fog kicsinyesnek feltűnni.

Egy szóval, t. ház, nem ismerek szempontot, amely ellene szólana annak, hogy a bevett felekezetek jogszervezetéből eddigelé kizárt zsidó vallás abba felvétessék. De igenis kardoskodik mellette a közérdek, a méltányosságnak a magyar nemzet élénk jogérzete által mindig meghallgatott szózata. A modern magyar állam a szabadelvűségben bírja megrendíthetlen alapját. De e fundamentumának az állam még tartozik valamivel és tartozása lerovásának kezdete volna éppen a zsidó felekezet befogadása a bevett vallások családjába. (Helyeslés)

Nem, t. ház, a zsidó felekezet nem kíván, mint némelyek tán hiszik, más felekezet híveit a maga kebelébe vonni, a zsidó vallás exclusiv jellege és természete ezen feltevés ellen tiltakozik. A mit kíván, az csak az

igazságosságnak, a közszabadságnak követelménye, csak azt kívánja, hogy azon liberalizmus, mely 25 év óta e hazának oly csodás felvirágozását segítette elő, az állam és egyház közötti viszony terén is nyilvánítsa jótékony hatását és mert ezt szívem mélyéből óhajtom, elfogadom a budgetet és azzal együtt Irányi Dániel képviselő urnak határozati javaslatát. (Helyeslés és éljenzés).

Horánszky Nándor:

T. ház! Hogy izraelita polgártársaink vallási receptiója és ennek törvényhozási elvi kijelentése miféle nehézségekbe ütközik, azt én nem tudom megérteni. Hiszen ha, mint azt Neumann Armin t. képviselőtársam mondotta, a kormányra nem volt közömbös a közigazgatás reformjánál az áll. mi közigazgatás elvi kijelentése; ha ez a közigazgatás kérdésénél olyan nagy becsűsel bírt, talán concedálja a t. kormány, hogy az ilyen elvi kijelentés e kérdésben talán még nagyobb becsűsel bír és pedig két okból. (Halljuk! Halljuk!)

Először azért, mert a miniszter ur kijelentése sokkal kevesebb, mint a törvényhozás kijelentése. A miniszter ur kijelentése csak őt és a kormányt kötelezi, míg a törvényhozás kijelentése már törvény. Ez az egyik szempont, a mely a czélnak erőt kölcsönöz. A másik és pedig a nyomóbb szempont az, hogy ha a kormány a konfessziók közt fenforgó viszonyok rendezésének valamely kérdését e házba — bármily alakban — behozza: nem ignorálhatja többé ezt az elvi törvényt, mert erre reflektálnia kell és ezzel összhangba kell hoznia a törvényhozás alkotásait. Míg, ha ily törvény nincs, ismét pusztá igérettel állunk szemben! frázissal, szép szavakkal, melyek kielégíthetik azokat, a kik hisznek benne, de, hogy én már ezen túl vagyok, azt tudja a t. ház, mert én csak készpénzzel engedem magam kielégíteni, különösen mióta a t. igazságügyminiszter ur egy pár dologban oly ígéreteket tett, melyeket aztán be nem váltott. És én nem értem, hogy azok, a kik a receptió es méjét pártolják miért fáznak azon elvi kijelentések törvénybeiktatásától, melyeknek konzekventiája bizonynyal meg is lenne, míg az ígérek konzekventiái csak addig tartanak, a míg a ház atmoszférája arra elég kedvező. (Helyeslés.)

Csáky Albin gróf

vallás- és közoktatásügyi miniszter:

Egy dolog van még t. ház (Halljuk! Halljuk!) s ez, mondhatom, nagyon fontos ügy, melyet több felszólaló képviselő ur szóba hozott s melyre vonatkozólag természetesen kötelességemmé válik igen határozottan és nyíltan nyilatkozni. E kérdés t. ház a zsidó vallás receptiója. (Halljuk! Halljuk!) Ha csak a zsidó vallás receptiójáról van szó, oly értelemben, hogy a zsidó vallás a törvény által elismertessék, ez, szerintem, egy teljesen megtagadhatatlan kívánság. (Helyeslés jobbfelől) és semmiféle ok nincs arra, hogy ezt izraelita polgártársainktól megtagadjuk. Oly felekezetet, mely hatóságilag el van ismerve, mely hatóságilag jóváhagyott szervezettel bír, mely e szervezeti szabályzat alapján rendez be hitközségi életét, iskolákat, tart fenn, anyakönyveket vezet, istentiszteletét berendez, a törvénynek természetesen el kell ismernie, hogy a bevett vallások sorába igtattassék.

Amde t. ház, e kérdésnek még más oldala is van. A receptió alkalmával felmerül az a nagyfontosságú kérdés, vajjon a receptióval egyidejűleg és ugyanazon

a törvényben elintézendők-e mindazok a részletek, a melyek ezen beveendő vallásnak viszonyára vonatkoznak az állammal szemben és a többi felekezettel szemben. Az államhoz való viszonya a vallásnak a legpregnansabb kifejezését nyeri az autonomikus ügykörben, mert abban állapítatik meg az, hogy mi tartozik tisztán az egyházi ügykörbe, és mi az, a mihez az államnak hozzászólása van. De azt méltóztatnak tudni, hogy e tekintetben egyöntetű felfogás a zsidóság közt nincs. Egy része a zsidóságnak a kongressusi alapon áll, a másik része ezt a kongresszusi alapot nem fogadta el; különböző alapokon nyugvó szervezeti szabályokkal bírnak és különféle alapokon szervezkedtek tényleg.

Már most törvénybe iktatni egy egyöntetű autonómiát akkor, mikor egy nagy része a zsidóságnak nem fogadta el a kongresszusi alapot, azt gondolom, teljesen lehetetlen, mert csak nem lehet autonómiát valakire rá oktroyálni. Másrészt beiktatni a törvénybe a különféle szervezeteket és kvási a törvény által szankcionálni és perpetuálni ezeket az eltéréseket, azt gondolom, szintén nem volna czélszerű. Ebből tehát azt kell következtetnem, hogy evvel a részével a kérdésnek most még foglalkozni korai volna; hogy ezen kérdés iránt törvényben intézkedni most még nem lehet. (Helyeslés jobbfelől.)

Van azután egy másik része a kérdésnek, hogy miképpen állapíttassék meg a vallás viszonya a keresztény felekezetekhez. Ez a viszony két főkérdésben kulminál, a házasság kérdésében és az áttérés kérdésében (Ugy van!) A házasság kérdése szerinte czélszerűen, okosan, a körülményeknek megfelelően csakis az általános magánjogi törvénykönyvben oldható meg, t. i. azon részében, a mely a házassági és családjogról fog szólni. Ez tehát elmarad; de azután marad még az áttérésnek a kérdése, a mely nézetem szerint mindenesetre kell, hogy ezen törvényben találjon megoldást, mert annak helye másutt nem is volna. (Helyeslés jobbfelől)

Mind ezekből tehát méltóztatik látni, hogy az én nézetem ez: A receptiót pure et simple megtagadni egyáltalán nem lehet, de a többi részletekre nézve megfontolandó, hogy azok mily mérvben, mily módon találjanak kifejezést ezen receptionális törvényben, vagy, hogy ezen a törvényen kívül lesznek-e elintézendők? Mindenesetre kell a kérdéssel foglalkozni, mindenesetre közeli időben kell a kérdést megoldás elé vezetni. (Helyeslés a jobboldalon)

A cultusminiszter beszéde végén kijelenti, hogy nem ellenzi Irányi Dániel határozati javaslatának elfogadását, mely így hangzik:

»A képviselőház utasítja a vallás- és közoktatási minisztert, hogy a vallás szabad gyakorlatáról és a felekezetek egyenjoguságáról minél előbb törvényjavaslatot terjesszen elő.«

Hozzáteszi azonban a miniszter, hogy „Önként értetik, hogy a kormány kell, hogy fenntartsa magának a szabadságot az iránt, hogy ilyen javaslatot mikor terjesszen elő.“

Dr. Schwarz Gyula:

A mi a zsidó vallás receptióját illeti, erre nézve azt hiszem, nagy megnyugvást találhatnak zsidó vallásu honfitársaink azon rokonszenvben, a mely — mondhatom — a ház minden oldalán pártkülönbség nélkül nyilvánul a receptióval szemben. Meg vagyok róla győződve,

hogy a kormány komolyan akarja és meg is fogja tenni azt, a mit ez ügyben tenni lehet, hogy elég tétessék egyfelől a 19-ik század emberbaráti szellemének, másfelől, hogy csakugyan a kellő figyelemben részesíttessék az a súly, melylyel zsidó vallásu honfitársaink a társadalomban, a közgazdasági és kulturális életben bírnak. A kormány e téreni actió-képességét meg fogja könnyíteni az az egyöntetűség, a mely zsidó vallásu polgártársaink bizalmában a kormány irányában nyilvánulni fog. Mentől nagyobb lesz a bizalom a kormány és a törvényhozás intencziója iránt, annál könnyebb lesz megküzdeni azon nehézségekkel, a melyek jelenleg abból származnak, hogy nem tudjuk, nem az általános elv proklamálására nézve, mert hisz ez már holnap is megtörténhetik, hanem a részletekre nézve leküzdeni azon nehézségeket, a melyek az orthodox és a neolog zsidók vallásfelekezeti különbségében rejlenek. (Ellenmondás a szélsőbalon. Halljuk! Halljuk! A jobboldalon) E tekintetben is meg fogjuk találni a kellő formulát; azonban a valódi jogegyenlőség és a minden tekintetben való egyenjoguságnak gyümölcseit csak akkor fogják élvezni zsidó vallásu polgártársaink. ha majd az igazságügyminiszter ur által kilitásba helyezett nagy reformok szintén életbe fognak lépni.

Dr. Visontai Soma:

T. Ház! Ha azon szabadelvű áramlat daczára, mely a jelen vita alkalmával a ház minden oldalán tapasztalható, még sem nyilatkozott erősebb, hatalmasabb emoció a zsidó vallásreceptió kérdésében, ezt annak tulajdonítom, mert a t. ház és különösen azok, a kik Irányi Dániel t. képviselőtársam határozati javaslatával egyetértének, úgy vélekednek, hogy hiszen a zsidók receptiójának kérdése az Irányi Dániel határozati javaslatában említett kereten belül helyesen, czélszerűen, a szabadelvűség és a szabadság követelményeinek megfelelően megoldható. Azonban ezen vélekedésünkből a kultuszminiszter ur beszéde ugyszólván teljesen kiábrándított és nagyon alkalmas volt arra, hogy a miniszter ur nyilatkozatába vetett hitet bennünk némileg megingassa. A t. miniszter ur ugyanazon egy beszédében, melyben a zsidók receptiójáról és Irányi Dániel t. képviselő urnak határozati javaslatáról nyilatkozott, a zsidók receptióját célzó törvénynek elodázására nem azt hozta fel indokul, a mit méltán elvárhattunk volna tőle, hogy hiszen ezen kérdés a vallás szabad gyakorlására, a felekezetnek egyenjogusítása érdekében behozandó törvény keretén belül lesz megoldandó, hanem e helyett egészen külön álláspontra helyezkedve, elmondta aggályait és azokat az indokokat, a melyek miatt ezen receptionális törvény behozatalát sem czélszerűnek, sem időszzerűnek nem tartja.

Miután a t. miniszter ur különféle okokat hoz fel, méltóztassék megengedni, hogy aggályait talán rövidesen eloszlassam.

Először is általánosan tudott tény az, hogy csakis egy zsidó felekezet létezik. Hogy vannak különböző szervezetek a kongresszus határozatával szemben — az én tudásom szerint a ritualiter egymástól különböző orthodox és kongresszusi alapon állók vannak, — ez senaniféle okul arra nem szolgálhat, hogy a miniszter ur, ha mint kijelentette, tényleg pártolja a receptionális mozgalmat, az elismerés proklamálását elodázza. Mert lehetséges, hogy az orthodoxok részéről hallatszanak olyan, a 19-ik század végének nem nagy dicsőségére való hangok, melyek nem kívánják a receptió törvénybe

igztatását: de kérdem? vajjon elég ok-e ez egy szabadelvűnek hirdetett kormány számára, hogy, ha helyesli a receptiót, azt elodázza, vagy határozott kijelentést tegyen arra, hogy a többi felekezet egyenjogusítására célzó törvényvel együtt a zsidóság receptióját is törvénybe fogja igtatni?

Nagyon sajátságosnak tartom azt is, hogy ugyan az a kormány, mely a zsidók egységesítése érdekében eddig semmit sem tett, mely nem csak, hogy kezdeményezőleg nem lépett fel, hanem éppen az ellenkezőt tette, éppen az hivatkozik a zsidók közötti szétvonásra! Hát nem a szabadelvűpárt kormánya volt-e az, mely azt a szabad vallási gyakorlatot, melyet most oly nagy rezervával fogad el a zsidókra nézve, nagyon hamar elfogadta? Módot adott egyes rendeletekkel arra, hogy templom-egyleteket létesítsenek, hogy egyes emberek a legnagyobb könnyűséggel hitközségeket alapíthassanak és hogy a zsidó hitközségek alapjául szolgáló bizonyos jövedelmek a törzshitközségektől elvonva, az egyes emberek által alapított templomegyesületek számára biztosíttassanak. Maga a kormány, nemcsak hogy segítőleg nem lépett fel, hanem akadályozólag is, ha maga a kormány az orthodox zsidóval üti a neolog zsidót, ha szüksége van rá és a neolog zsidóval üti az orthodox zsidót, ha szüksége van rá, (Derültség a szélsőbalon) ha tanácskozik egyes zsidó vezérekkel, kiknek sem képzettségük, sem hivatásuk, sem semmiféle állapotuk nem praedestinálja őket arra, hogy a zsidó orthodoxia élén álljanak és ugyszólván valóságos belső titkos tanácsosai legyenek a miniszter urnak, (Derültség a szélsőbalon) hogyan gondolja azt a miniszter ur, hogy ez a felekezet ily eljárás mellett valaha egységes lesz, hogy a miniszter ur beválthassa szavát, mikor a zsidó felekezet teljesen egységes alapon fog nyugodni? Tény az, hogy a zsidók saját feladata volna ezt az egységesítést megkísérteni, de mindaddig, míg a kormány a saját céljaira két különböző zsidó hatóságot tart fenn, a milyen a központi zsidó-iroda és azonkívül az orthodox közvetítőiroda, addig, míg a kormány mindkettővel tanácskozik, mindkettőt hatóságnak ismeri el, és sokszor a neologok rovására a másikat pártolja, addig maguk a zsidók sem léphetnek fel kezdeményezőül e téren. Mit tett a 15 évi regime a zsidókkal szemben? A receptió megvalósítására a kormány máig egy kezdeményező lépést sem tett, a melyeket a szabadelvű államokban megszoktunk. A zsidóság azon szűgyenletes és kolduló szerepre vállalkozott, hogy egy kulturális kérdés megoldásait kérje és követelje, mely tulajdonképen, ha a zsidók receptióját célozza is, még sem zsidó kérdés, mert az általános kulturához tartozik.

Az önérzetet nem fejlesztve, felhasználta a zsidóság ezen állapotát arra, hogy a zsidók közül prozelitákat csináljon. Tanárokat nem neveztek ki, ha az illető ki nem keresztelkedett, egyenesen megfizetve a zsidónak azt, ha vallását elhagyja.

Csáky Albin gróf vallás- és közoktatásügyi miniszter: Kicsoda?

Visontai Soma: Nem mondom, hogy a mostani kormányzat alatt, de én hivatkozom arra, hogy mi történt a szabadelvű kormány alatt. Ha méltóztatik kívánni. élő tanukra hivatkozom. Sőt ígértek tanári állásokat azért, ha kikeresztelkednek, s vannak, kik meg is kapták ezen állásokat, s azt hiszem, hogy Berzeviczy Albert államtitkár ur egy esetről bizonyára tudomással fog bírni. (Halljuk! Halljuk! a szélsőbalon.)

Berzeviczy Albert: Nem bírok tudomással s nem

hiszem, hogy történt volna! (Halljuk! Halljuk! a szélsőbalon)

Visontai Soma: Megnevezem, ha tetszik, mert az államtitkár ur leveléből olvastam. (Halljuk! Halljuk! a szélsőbalon.) Szilágyi Sámuel.

Berzeviczy Albert: Határozottan tagadom.

Visontai Soma: Spiegelnek hívták és most Szilágyi Sámuel a neve; ifjúkori barátja az államtitkár urnak.

Károlyi Gábor gr.: Elfelejtette? (Derűtség a szélsőbaloldalon.)

Visontai Soma: De hát nem akarok ezzel a kérdéssel bővebben foglalkozni. Elvárom, hogy a t. miniszter ur megnyugtató választ adjon abban az irányban, hogy azon törvény keretén belül, a melyet Irányi t. képviselő ur határozati javaslata czéloz, ezen kérdést is megoldja. (Helyeslés a szélsőbalon.)

És még egyet, t. ház (Halljuk! Halljuk!) A receptiót tényleg kéri a zsidók, kéri a zsidóságnak az a zöme, a mely szellemi, odaadó munkásságával igyekszik magának társadalmi állást biztosítani ebben az országban, kéri a zsidóságnak az a zöme, a mely nemcsak arra hivatkozik, a mire Neumann t. képviselő ur, hogy részt vesz a közterhekben és kulturális intézmények fenntartásában, — mert az lehet önző szándék, önző cél és érdek is — (Ugy van! a szélsőbalon) a mely nemcsak ilyen hazafias intenczióktól, hanem a legerősebb nemzeti érzéstől áthatva, részt akar venni a magyar állam hatalmának és dicsőségének kiépítésében, (Élénk helyeslés a szélsőbalon) és a mely épügy, mint a keresztény vallásbeliek, azt tartja, hogy itt, ezen a földön élnie és hallnia kell. (Élénk tetszés a szélsőbalon.) A zsidóságnak ez a zöme, t. ház, azt akarja, hogy a receptió arra is szolgáljon, hogy a zsidóságot ne csak törvényileg, hanem társadalmilag is egyenjogusítottá tegye, hogy az a társadalomba is bevételék. (Élénk helyeslés a szélső baloldalon.)

Ez az, a mit a jelen kérdés alkalmából el kívántam mondani, egyebekben elvárom, a t. miniszter ur kegyes nyilatkozatát és csatlakozom Irányi t. képviselő-társam határozati javaslatahoz. (Élénk helyeslés a szélső baloldalon.)

Dr. Tisza István:

T. ház! (Halljuk!) Nem érezhetem magamat arra feljogosítva, hogy a kultuszminiszter eljárását a t. képviselő ur támadásaival szemben oltalmam alá vegyem; felesleges fáradság volna ez részemről De engedje meg, hogy egy pár szóval kifejezést adjak azon véleményemnek, hogy a magyar zsidósággal szemben járt el méltatlanul és igazságtalanul, midőn azt állította fel, hogy akár egyházi, akár politikai téren a magyar zsidóság önérzetének fokozására van szükség. Azt hiszem, hogy valaminek a zsidóság azon tagjairól, a kik az ellenzéki pártokhoz tartoznak, sohasem fog mondatni az, hogy mellékezelőkből csatlakoztak oly párthoz, melynek politikáját helyeslik, éppugy elvárhatja a magyar zsidóság kormánypárti része is azt, hogy a kormánypártiság meggyőződésének kifolyásául tekintessék. (Ugy van! jobbról.)

A képviselő ur szövege hozta a zsidó vallás receptiójának kérdését és kifogásolta a miniszter urnak erre vonatkozó előadását, hibáztatja, hogy a kultuszminiszter ur külön törvényjavaslatról beszélt és a zsidó vallás receptiójának kérdését nem tartotta fenn az általános vallásszabadságról szóló törvényjavaslat keretében való megoldásnak és ismét hibáztatja azt, hogy a felmerülő

és megoldást igénylő kérdések közt megemlékezett a házassági joggal összefüggő kérdésekről. Én előttem épp e két nyilatkozat képez biztosítékot arra, hogy a kultuszminiszter ur hamarabb akarja a zsidó-vallás receptióját keresztülvinni, mint ahogya akár a vallásszabadságról szóló törvényjavaslat benyújtható, akár a házassági jog rendezése lehetséges volna. Én a miniszter ur ezen két nyilatkozatából azon meggyőződést merítettem, hogy a receptio kérdését, mint sürgőset, állítja oda és a mint a törvényjavaslat elkészítésére multhatlanul szükséges idő rendelkezésére álland, azt a ház asztalára le is fogja tenni.

Csáky Albin gróf

vallás- és közoktatásügyi miniszter:

T. ház! (Halljuk! Halljuk!) Méltóztassék megengedni, habár az idő eléggé előrehaladt, (Halljuk! Halljuk!) hogy csak pár percze vegyem igénybe türelmüket egy nyilatkozattal. (Halljuk! Halljuk!)

T ház! valahányszor szerencsém van a t. Házban felszólalni, iparkodom a fenforgó kérdésekre tölem kitelhető szabatos, világos választ adni. (Helyeslés.) Ennek daczára mégis megtörténik, és ugy látom, megtörtént most is, hogy egyes kijelentésemet nem találják elég világosnak, illetőleg, hogy kételyek maradnak fenn az iránt, hogy az illető kérdésre adott válaszomat miként akartam értetni. Csak ennek tulajdoníthatom t ház, hogy a zsidó vallás receptiójára vonatkozólag általam mondottak itt azóta ismételtelen felhozattak és minthogy kérdést intéztek hozzám, hogy mikép értettem azt, a mit mondottam, hogy az alatt, a mit mondottam, a kérdés eloldázását értettem-e, igen vagy nem?

Sajnálom t. ház, ha nem fejeztem ki magamat oly világosan és határozottan, mint óhajtottam és kívántam, mert én azt egész határozottan és világosan éreztem. Szerintem t. i. semmiféle elodázásról nem lehet szó. A dolog egyszerűen az, a mit különben akkor is megmondtam, hogy ha az illető törvényjavaslatba csakis a receptiót kell beleiktatni, az, mint megtagadhatatlan, igen egyszerű dolog és egy szakaszba foglalható, annak igen könnyen végére lehet járni De ha sok mindenfélé, ezzel összefüggő kérdés vétetnék fontolóra, nagyon meg kellene gondolni, mi illik e törvényjavaslatba és mi tartozik egy másik törvényjavaslatba s hogy abból a zsidó vallás receptiójáról szóló javaslatba mennyi jöjjön mennyiben és minő kiterjedésben Ezért mondottam, hogy e kérdések megfontolandók s egészben véve azzal feleltem, hogy e kérdéssel foglalkozni kell s hogy azt mielőbb megoldásra kell vezetni.

Már most, ha önök azt hiszik, hogy az a kifejezés: »mielőbb megoldásra vezetni« nem elég határozott és világos, azt is megmondhatom, mit értek ez alatt, hogy »mielőbb«. Ezzel azon reményemnek akartam kifejezést adni, hogy a legközelebbi őszi ülészak kezdetén fogok e tekintetben előterjesztést tenni. (Általános élénk helyeslés.)

Ez aztán megmagyarázza azt is, hogy miért szól-
tam külön a zsidó vallás receptiójáról és külön azon
határozati javaslatokról, amelyeket Irányi Dániel képviselő-
társam benyújtott. Természetesen azért, mivel az utolsót
illetőleg alig lehet reményem 3-4 hónap múlva elő-
terjesztést tehetni e házban s *mivel nem akarom,
hogy a másik kérdés a zsidó vallás recep-
tiója, mindaddig függőben maradjon.* (Hosz-
szantartó éljenzés minden oldalról.)

Előfizetési felhívás.

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetése május
hó végén lejár, teljes tisztelettel kérjük, méltóztas-
sának előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétkül-
désében fennakadás ne történjék.

Egész évre 8 frt — kr
fél évre 4 frt — »
negyed évre 2 frt — »

Papok, tanítók és községi hivatalnokok:

egész évre 7 frt — kr
fél évre 3 frt 50 »
negyed évre 1 frt 75 »

Az „Egyenlőség“

szerkesztősége és kiadóhivatala

Budapest, Váczikörut 23. sz.

H i r e k.

— **Hirrovatunk** ma a szokottnál jóval kisebb
térrel foglal el lapunkban. Okát olvasóink, kiknek szives
elnézését kérjük, könnyen kitalálhatják. A hét esemé-
nyeiből természetesen a receptió ügyének képviselőházi
tárgyalása a legfontosabb s mivel félesztendős szakadat-
lan munkának némiképpen gyümölcse is, a legérdeke-
sebb. A vita a házban nagyobb mérvűvé lett, mint vél-
tük s különösen az utolsó napon, pénteken, öltött olyan
arányokat, hogyha annak hű krónikásai akartunk lenni,
miatta ezuttal annál is inkább igénybe kellett vennünk
a más rendeltetésre szolgáló helyet is, mert mellékle-
tünk már elébb ki volt nyomva. Mindamellet rajta le-
szünk, hogy a jelenlegi hiányért annál bővebben kár-
pótoljuk olvasóinkat a jövőben.

— **Az „Egyenlőség“ a képviselőházban.**
Lapunk kiadóhivatala alig volt még annyira frequentálva,
mint azon idő óta, hogy a képviselőházban a kultus-
vita megindult. Azok közt az urak közt, kik, hogy a
receptió ügyével és az érdekében megindított mozgalom
lefolyásával alaposan megismerkedjenek, az „Egyen-
lőség“-nek január óta megjelent számait kölcsön kér-
ék, a legkisebb méltóságuk az egyszerű honatyák voltak.
Utóbb a szerkesztőség példányait is odaadtuk a megin-

dult nagy tanulmányozásra. Persze örömmel szolgáltunk
mindenkinek és legszebb jutalmunk épp az volt, hogy
ilyen szolgálatra felkérteünk. A hétfői ülésen, míg Dr.
Neumann Ármin beszédét mondotta, kézről kézre
jártak az „Egyenlőség“ példányai és Szapáry gróf
miniszterelnök is lapunk legújabb számát olvasgatta egy
darabig, melyet aztán a háta mögött ülő Berzeviczy
államtitkárnak adott át. Hogy a cultusminister végre a
pénteki gyűlésen a várva várt nyilatkozatot megtette,
mindjárt a képviselőházban többen azzal üdvözölték e
lapok szerkesztőjét, hogy „gratulálok az Egyen-
lőségnek!“ Jól esik ezen elismerése annak a tény-
nek, hogy az „Egyenlőség“, melynek útján a mozgalom
megindult, azt hűségesen szolgálta, az agitációt bevitte
elébb az intéző zsidó körökbe, magával ragadta az egész
ország zsidóságát, ráfordította a sajtó figyelmét, míg
az eszme átment a köztudatba és factorrá lett, melylyel
számolni kezdtek, de a mely különben is megnyerte
minden szabadelvű ember rokonszenvét, és a mely el-
lenzésre alig talált. Öt hónap óta az „Egyenlőség“ a
receptionális mozgalomnak valóságos kohója volt és
most, hogy győzelemre jutott az eszme, örömlenket jóval
emeli az a körülmény, hogy részünket a magasztos mun-
kában el is ismerik. És ha nagy titokban mégis bánt
valami, az csak az, hogy a cultusminister a határozott
ígéret helyett, miért nem nyújtotta be mindjárt az ugy
is csak egy, legfőbb két paragraphusból álló törvény javas-
latot? A mostani áramlat mellett, bizonyos, hogy köny-
nyen, sőt tán vitta nélkül és a legrövidebb idő alatt
törvénynyé vált volna a zsidó vallás receptiója, a nél-
kül, hogy a házon kívül leselkedő retrograd irá-
nyoknak ideje maradt volna ellene mozgalmat kifejteni.

— **Az orsz. rabbiképző-intézet** a vizsgá-
latok június 12-én veszik kezdetüket és tartanak egész
június 24-ig. A sorozatot megnyitják a rabbivizsgá-
latok. Dr. Bernstein Béla, dr. Büchler Adolf és
dr. Kriszhaber Béla, az intézetnek 10 év óta növen-
dékei utolsó vizsgát tesznek, mely 4 napot fog igénybe
venni és június 16-án rabbikká fogják őket avatni. (Velük
együtt 29-re emelkedik azon rabbik száma, kik a szeminá-
riumban 14 éves fennállása óta kiképeztetésüket nyerték)
A vizsgálatokon jelen lesznek a vizsgálóbizottság vidéki
tagjai is: Fischer M. E. makói, dr. Klein Mór nagy-
becskereki, dr. Rosenbergs Sándor aradi és dr. Szi-
don Adolf verseczi rabbik. A rabbivizsgák után az éret-
ségi vizsgák veszik kezdetüket. Érettségit tesznek 8-an.
Következnek ekkor az osztályvizsgálatok, melyek egészen
június hó 24-ig tartanak. A rabbiképző intézet hallgatóinak
száma (az intézetnek tudvalevőleg 2 tanfolyama van: egy
5 éves alsó és 5 éves felső tanfolyam) 110-re rug.

— **Löwenthal dr. az argentiniai koloni-
zátióról.** Löwenthal Vilmos dr. tanár, aki Buenos-
Ayresben a f. év elejéig vezetője volt az argentiniai
kolonizációnak, e minőségében szerzett tapasztalatairól a
következőkben ad számot:

Az orosz zsidók a kezdet szokatlan nehézségei dacára, melyeknek Argentiniába való időelőtti küldetésük folytán kitéve voltak, nagyjában boldogultak. A közülük való kézművesek ügyesek s szorgalmasak, s akiket Löwenthal dr. a »Mauricio« nevű első gyarmatban a kolónia szükségletei beszerzésére fölállított műhelyekben (kovács, lakatos, sütő, cipész, szabó, asztalos bádogos) alkalmazott, azok kitünő eredményt mutattak fel. Így pl. 1891. szeptember közepe óta deczemberig az egyetlen egy fuvóra berendezett tábori kovácsműhelyben a többi műhelyek számára szükséges szerszámokat mind, és a sok gazdasági eszközökhöz kellett pótlásokat és javításokat szám szerint 817 dbot készítettek el. A volt kolónia-igazgató távozása előtt kevés idővel berendezett bádogos műhely a főző és más bádogedényeket kifogástalan munkával csaknem harmadáron szállította, mint a melyen azok Buénos-Ayresban megszerezhetők voltak.

De a rájuk nézve szokatlan földmívelésbe is hamarosan beleélték magukat az orosz zsidók. Magában Mauricióban a földmívelési munkákat 30 ember végezte, 20-an az állatok mellett voltak és 100-an az előbbi telepítvényesek által bevetett 1600 hectárnyi buza learatásával foglalkoztak; ugyancsak a buzaaratás idején deczember havában 50—100 ember napszámban dolgozott a szomszédos jószá. okon. A lehető legrövidebb gyakorlat után ezek mindenütt igen jó munkát végeztek, még pedig olyannyira, hogy Aguilar dr. a buenos-ayres-i, san roque kórház orvosa és a Settiner-féle Mauricio melletti uradalom gazdája, aki az aratás idején vagy 20 embernek adott dolgot, a saját jószántából a »Nation«-ban cikket is írt az orosz zsidóknak kitünő alkalmazkodásáról és szembetünő munkaképes voltokról. Az orosz zsidók 3 hónapon belül így tudták megezáfolni azt a közkeletű — természetesen eleintén Argentiniában is lábrakapott — nézetet, hogy »az orosz zsidók csak csereberéhez, de munkához nem értenek.«

Az a sokat hajtogatott feltevés is, hogy az orosz zsidók fizikailag képtelenek a nehéz munkára, teljesen alaptalannak bizonyult. Mauricióban legalább is olyan jókedvvel és ügyességgel bántak a kalapácsal, és az arató meg cséplőgépeket a délamerikai forróságban legalább is olyan kitartással kezelték, mint akármilyen más nemzetiségbeli munkás. Sőt Löwenthal dr. orvosi megfigyeléséből egyenesen azon meggyőződésre jutott, hogy a tartós munkára nagyjában még inkább rátermettek, mert náluk a munkának két hatalmas ellensége: az alkoholizmus és a syphilis a szülőket el nem gyöngítette és a gyermekeket nem degenerálta. A kronikus alkoholizmus az orosz zsidók közt rendkívül ritka (ám-bár »egy pohárka pálinkát« éppenséggel nem vetnek meg és lakodalmak meg más hasonló alkalmakkor szívesen iszszák le magukat), a syphilis meg egyáltalán nem fordul elő. Löwenthal tanár ennél fogva szervezeti given-ge-égek miatt (jórészt scrophulosusokat) munkaképtelent

csak mintegy 1%-ot konstatálhatott köztük. Ellenben 1889-ben az argentiniai kormány megbízásából az argentiniai gyarmatokon tett vizsgálódásai alkalmával a többi nemzetiségbeli telepítvényesek és bevándorlók között az iszákosság, syphilis és scrophulosis miatt használhatlant 8-10- sőt 14%-ot talált. E számok és ezeknek a tudomány szempontjából eléggé indokolt voltak — különösen a fiatalabb és a szabad ég alatt folyó izmosító földmunkák mellett növekvő nemzedékre való tekintettel — sokkal meggyőzőbben szólnak az orosz zsidóknak, mint kolonistáknak legalább is egyenértéke, és minden valószínűség szerint még nagyobb becse mellett, mint valamennyi frázisa az ellenkezőjét állítóknak, akik világéletükben soha sem zsidó, sem más telepítvényeseket nem láttak.

Természetes, hogy az ember kedvező eredményekhez jusson, az orosz zsidókkal is mint emberekkel és igazságosan, — sajátosságainak megfelelően — kell bánni; tehát sajátosságaikat ismerni, a nyelvükön beszélni, érzelmeiket és helyzetüket méltányolni kell. Hasonlóképp nem szabad arra számítani, hogy a házalók és más a kézimunkában szokatlan városiak egy napról a másikra és minden tanulás nélkül jó földmivessékké legyenek. Mindez azonban ugyancsak e módon ráillik minden más nemzetiségű telepítvényesekre is.

Ez az Argentiniában tett első kísérlet tehát mindenesetre azon épp oly fontos mint örvendetes eredményhez vezetett, hogy az orosz zsidóknak a kolonizációra való alkalmatlan voltak többé komolyan kétségbe nem vonható, föltéve természetesen, hogy jó vezetésben és az ügy helyes szolgálatában nincs hiány.

— **Helyreigazítás.** »Schweitzer Ede őrnagyról« címmel f. évi 19-iki számunkban megjelent hírünkre vonatkozólag a következő helyreigazító sorokat küldték be hozzánk: »T. szerkesztőség: Becses lapjukban a minap őrnagygyá előléptetett Schweitzer Ede lovag kapitányról egy közlemény jelent meg, mely ezen zsidóhíttű katonatiszt katonai karrierjének történetével és az őt legfelsőbb helyről ért kitüntetések genesisével foglalkozik. — Ámbár helyén való, hogy felekezeti lap egy szokatlan kitüntetésekhez jutott hitsorsosról bővebben emlékezik meg, mégis mint S. őrnagy urnak közeli rokona, ki a viszonyokat tüzetesen ismerem, el nem mulaszthatom, hogy a közlemény néhány adatát helyre ne igazítsam 1) Nem felel meg a valóságnak, hogy Schweitzer lovagot a boszniai occupatio idején rendkívüli tényeiért tiszthelyettesből a z o n n a l főhadnagygyá léptették elő, mert Schweitzer a háboruban már mint főhadnagy és ezredadjudtáns vett részt, mely rangban már néhány éve volt. 2) Helytelen az az állítás, mintha Schweitzer főhadnagyot kitünő szolgálatai megjutalmazására, még pedig zsidó hite elhagyásának kikötésével megkínálták volna a Mária-Terézia rend keresztjével. Erdemes cs. és kir. tiszteltnak rendjelekkel való kitüntetése alkalmával nem történik megalkuvás az il-

letővel arra nézve, vajjon az érdemeinek szánt méltatás mérvébe beleegyeznek-e vagy sem; legkevésbé szokásos azonban legfelsőbb helyen a kitüntetések osztását olyan, határozottan rosszalandó feltételtől — amilyen kétségtelenül az apostasia — tenni függővé, mert a legfőbb hadur az ő tisztjei érdemeit jószívvel és igazságosan méltányolja és jutalmazza meg, anélkül, hogy tekintettel volna felekezetükre. 3) Végre Schweitzer lovagnak a vaskoronarend lovagkeresztjével történt kitüntetésére vonatkozólag motivumként említett azon hőstett, mintha ő egy vár veszélyeztetett őrségét mentette volna meg egymaga, szintén híjján van az igazságnak. Schweitzer lovag egyszerűen az ellenség előtt való elszánt magatartásával, mint akárhány más bátor bajtársa, magára vonta főlebbvalói figyelmét és ezek voltak azok, akik dekorálását ajánlották. Schweitzer lovag a bécsi cs. és kir. Kriegsschule 2 évfolyamának sikeres eredményével való elvégzése által szerezte meg a törzstisztirang elnyerésének lehetőségét. — Ezen sorok közzétételét kérve, vagyok stb. Budapest, 1892. május 26-án.

Schweitzer Henrik
bankhivatalnok

— **Attérések.** Szilágy-somlyói tudósítónktól veszünk a következő sorokat: Rövid egy év alatt megyénkben 6 oly vallástváltoztató eset történt, melyek mint zsidókat minket is érdekelnek és legjobban bizonyítják, hogy a receptió behozatala nem pusztán lényegtelen formáság, a melyre szükség nincsen, mint azt bizonyos oldalról jobb meggyőződésük ellenére állítják és csupán kicsinyes okokból hangoztatják. — A hat vallástváltoztató közül 3 férfi, 3 nő. Valamennyien az intelligens osztályhoz tartozók; mindegyiknek a szerelem volt az indító oka és más mód hiányában ez a kikerülhetetlennek látszott következménye. A keresztény vallásra áttért 2 zsidó férfi: Kálmán Menyhért zilahi törvényszéki bíró és Lédere Zsigmond zilahi törvényszéki jegyző, kik tasnádi orthodox szülők gyermekei, csak nagynehezen határozták el magukat ezen, élő szüleik iránt tartozó kegyeletet mélyen sértő, lépésre, de ha keresztény vallásu araik, kedvükért át is tértek volna a zsidó vallásra Ausztria valamely városában, a mint azt Weitzner dr. diósadi körorvos neje meg is tette, sem érhetek volna célra, mert nevezettek állami tisztviselők lévén, nem léphettek volna velök házasságra. A kikeresztelkedett 2 nő: 1) Friedmann Sámuel zilahi orth. izr. hitközség volt elnökének leánya, Papp János kolozsvári kir. mérnök; 2) Katz Jakab zsidói orth. izr. hitk. volt elnökének leánya, Fejes István szatmári ügyvéd neje lett. Ezek menyasszonyaik iránti szerelemből talán áttértek volna a zsidó vallásra, mint a hogy Helmezy József magánhivatalnok, csak hogy nőül vehesse özv. Friedmann Sámuelné szilágy-somlyói lakos leányát, osztrák állampolgár lett és áttért a zsidó vallásra, de említettek ezt nem tehették volna hivatal és hivatalvesztés nélkül.

Somlyói.

Baross-gyász. A győri zsidó község folyó hó 24-én az elhunyt Baross miniszter emlékére gyászistentiszteletet rendezett. A délutáni órákban tartott gyászünnepe a város színe-java megjelent a zsinagógában, ahol Fischer Gyula dr. főrabbi tartalmas alkalmi beszédben méltatta a nemzet, a város és a zsidóság veszteségét.

— **Adám és Éva története.** Ez a héber czime Milton „Elveszett paradicsomá“-nak, mely héberre szabadon fordítva Jeruzsálemben most jelent meg. A fordító Rafalovitz, Milton nagy eposzának tendenciáját nyomon kíséri a zsidó felfogással és talmud, midrás és sohárbeli jegyzeteket irt hozzája. A fordítás nyelvezetét egy külföldi lap igen dicséri.

— **Orosz zsidók kivándorlásának megkönnyítése.** Pétervári kelettel azt jelentik a lebergi lapoknak, hogy az orosz kormány a kivándorló orosz zsidóknak bizonyos kedvezményeket helyez kilátásba. E kedvezmények: hogy rövid uton és díjtalanul ad nekik útlevelet; a belügyminiszter engedélye folytán a könnyebb vétségek miatt emelt vádak nem akadályozzák az útlevelek kiszolgáltatását; a kivándorló zsidókat fölmentik a katonai szolgálat és a vámtörvény áthágása folytán rájuk mért bírságok fizetése alól.

— **Orosz zsidó menekülők Angolországban.** Nemrégiben az a hír járta be a lapokat, hogy az angol konzul olyan nyilatkozatot tett volna, mintha kormánya akadályokat gördítene az orosz zsidók bevándorlásának útjába. Evvel a hírrel szemben a pétervári „Novosti“ magától az angol konzultól kért fölvilágosítást, aki félremagyarázott szavait úgy igazította helyre, hogy mindössze csak tanácsot akart szolgáltatni a földönfutóknak, midőn a kormány nevében ajánlotta, hogy Angliát lehetőleg kerüljék. E tanácsának oka pedig abban keresendő, hogy Angliában nagy a munkakínálat és a bevándorlók nehezen juthatnának kenyérkeresethez.

— **Orosz menekülők Konstantinápolyban.** A török fővárosba egyre érkeznek az orosz menekülők, ámbar ott igen nagy nyomor vár rájuk. Hely szüke miatt még szállást is csak a zsinagógákban, iskolákban s más középületekben kaphatnak; de még rosszabb a betegek sorsa, akik mindennemű segítség nélkül maradnak. A magánjótékonyság már nem képes megfelelni a reá nehezedező terheknek. A segélybizottság ez okból kérelemmel fordult a külföldi zsidósághoz és Hirsch bárótól is támogatást szándékozik kérni. A chacham basi a nagyvezértől tanácsot kért, hogy mitévő legyen a szerencsétlenekkel, mert a város prefectje egészségi okokból sürgeti a bevándorlók eltávolítását.

— **Halálozások.** Pécsről csepreghi Schapring Mór, városi képviselő, az osztrák magyar bank censorának halálát jelentik. A jótékonyságáról szélesebb körben ismert férfi Billroth és Nothnagel tanároknál Bécsben keresett gyógyulást, de a rajta vég-

zett operatio életébe került. Hült tetemeit hazaszállították Pécsre, ahol igen nagy részvét mellett kísérték a nyugalom helyére. Mindössze 47 éves volt. — Klein József, fejmegyei törvényhatósági biz. tag, a székesfehérvári kölcsönös segélyző-egylet igazgatója, folyó hó 23-ikán 58 éves korában Székesfehérvárt jobblétre szenderült. A közbecsülésben állott férfi hült tetemeit f. hó 25-ikén kísérték ki a temetőbe. A nagy család gyászában az elhunynak igen sok tisztelője osztozott.

— **A XXII. községkerület** Szegeden tartott gyűlésén a közoktatásügyi bizottság — mint nekünk pótlólag Szegedről jelentik — elnökévé dr. Klein Mór nagybecskereki rabbit választották meg.

— **300,000 forintos alapítvány.** Amsterdamból írják, hogy **Weder D.** ottani tőkepenész, aki nem rég hunyt el, egy sinlőház alapítására végrendeletileg 300,000 frtot hagyományozott. A sinlők háza az askenaz hitközség elaggott tagjai számára épül.

— **Uj zsidó gyarmat** van Canadában alakuló félben. Mint a „Hamagid“-ban olvassuk, Hirsch báró Manitovába 45 mintegy 300 főből álló családot küldött, akik számára Magdonáld mérnök 20,000 dolláron földeket vásárol.

— **Régi mű a világ teremtéséről.** A londoni Britisch-muzeum kézirat gyűjteményében van egy számár nyelven irt pergamen-tekercs, mely, Pinchas Teofil angol archeologus nézete szerint, a rendes időszámítás előtt 400 évvel készült. Az ősi kéziratban, mely a világ teremtésével foglalkozik, az a legérdekesebb, hogy a világ teremtésének történetét a biblia előadásától némileg eltérően adja elő.

— **Magyar Dekameron.** Hevesi József, a »Magyar Geniusz« szerkesztője az élő magyar elbeszélőket csoportosan akarja bemutatni a nagy olvasóközönségnek. E végből 100 számbavehető novellairónktól egy-egy dolgozatot fog közre bocsájtani a Magyar Dekameronban, mely 4 kötetre van tervezve. Az érdekes irodalmi vállalat kiadásáról a Singer és Wolfner-féle jónévű cég gondoskodik.

— **»Gringoire«** Brüll Ignácznak ily című operáját Brémában, Boroszlóban, Brünben, Casselben, Halleban, Hamburgban, porosz Königsbergben, Lipszében, Prágában, Wiesbadenben, együttvéve eddig 32 operában fogadták el előadásra. A darabot Jahn igazgató a bécsi udvari operában is színre fogja hozni.

**** Cs. és kir. szab. Adriaai biztosító társulat.** E társulatnak a f. hó 19-én Triesztben tartott közgyűlése elé terjesztett, az 53-dik üzletévre (1891) vonatkozó igazgatósági jelentés és zárszámadásokból kiténik, hogy a lefolyt év kitűnő eredményt mutatott fel, melyhez a társulat által folytatott minden üzletág hozzájárult. Az értékpapírok áremelkedése által elért 111,479 frt 50 kr. nyereség hozzáadásával az évi nyereség 875,210 frt 10 krt tesz. Ebből mindennek előtt

111,479 frt 59 kr. az értékpapír áringadozási tartalékhoz 100,000 frt az életbiztosítások külön nyereségtartalékához és 300,000 frt a jégbiztosítás külön tartalékához utaltatott; ezek levonása után egy 363,730 frt 51 krt tevő nyereség-egyenleg mutatkozik, melyből részvényenkint 60 frt osztatik szét, míg 30,813 frt 36 kr. új számlára vezetetik át. — Az életbiztosítási osztálynál 10,318,170 frt tőke és 17,452 forint járadékösszegegről szóló kötvények állítottak ki. — A biztosítási állomány 1891. december végével kerek számban 62 millió frt tőke és 133,775 frt járadékösszegegre rugott. — Halál- és életesetekre szóló biztosítások után 974,866 frt fizettetett ki és ezenkívül 234,576 frt függő károk fedezésére helyeztetett tartalékba. A díjtartalék 1,037,583 frttól emelkedett saját számlára, az tehát immár kerek 12,800,000 forintba rug. Az elemi (tűz, szállítmány és jég) biztosítási ágak díjbevételei 8,119,839 frtot tesznek. — A visszbiztosítások 3,097,645 frtot és a károk saját számlára 3,388,784 frtot vettek igénybe. — Ezenkívül 348,586 frt függő károk fedezésére helyeztetett tartalékba. A tűz- és szállítmányi osztály díjtartaléka tesz 1,666,962 frtot. A több éves biztosítások díjkötelező tárczája tesz 21,502,749 frtot. A díj- és nyereségtartalékok, melyek 1891-ben kerek 1,600,000 frttal növekedtek, immár közel 16 millió frtra rúgnak és pedig: Az életbiztosítások díjtartaléka 11,791,890 frt. A tűzbiztosítások díjtartaléka 1,626,878 frt. A szállítmánybiztosítások díjtartaléka 40,084 frt. A jégbiztosítások tartaléka 500,000 frt. Értékpapírok áringadozási tartaléka 246,384 frt. (A. mérleg) Értékpapírok áringadozási tartaléka 166,454 frt. (B. mérleg) Az élelbiztosítási osztály külön nyereségtartaléka 350,000 frt. Általános nyereségtartalékalap 1,158,070 frt.

Pályázat.

A bajai izr. hitközség nyilvános négy osztályú polgári iskoláján elhalálozás folytán az 1892-93 tanév kezdetével egy 700 frtnyi évi fizetéssel, mely korpótlék által 800 frtig emelkedik, egybekötött polgári iskolai tanítói állás betöltése végett ezennel pályázat nyilatit. Pályázók, okl. polgári iskolai tanítók, akik a mennyiségtani és természettudományi csoportból képesítve, sziveskedjenek sajátkezüleg irt, tanítói képzettséget, kort, családi viszonyokat, eddigi működést, és egészségi állapotot kitüntető eredeti, vagy hiteles másolatu bizonyítványokkal felszerelt kérvényüket alulirt iskolaszéki elnökhöz f. évi junius 15-ig bérmentve beküldeni. — Próba-előadás tartására, meghívás folytán való megjelenés köttetik ki; az utiköltségek a megválasztottnak tériltetnek meg. A választás két próbaévre, a véglegesítés két év lefolyta és a közmegelegedés kivivása után történik.

Baja, 1892. május hó 9-én.

A bajai izr. hitk iskolaszék elnöke:
Dr. Bruck Samu s. k.

Pályázat.

A paksi status-quo izr. hitközségben (Tolna m.) a **sochet-ubodek vekore** és **paszkener**-állás f. évi június 15-ig betöltendő. Ezen állással, melynek kötelezettségeihez esetleg a hitközségi-jegyzőség magyar nyelven való vezetése is járul, **500** frt évi fizetés, természetbeni lakás, a helybeli szent egylettől misnájisz tanulásért 20 frt és egyéb szokásos mellékjövendelmek vannak egybekötve.

Pályázók, kiknek jó előimádkozóknak kell lenniök és legalább 3 elismert rabbitól hattarah és egyéb képességi bizonylatokkal — kebolosz — kell birniök, az ezeket feltüntető okmányokat, valamint életkort és családi viszonyokat kimutató kérvényeiket alulírt hitközségi elnökhöz küldjék be.

Próbaelődásra csakis a meghívottak bocsáttatnak, az utiköltségek azonban csak a megválasztottnak térítelnek meg.

Pakson, 1892. május 18-án.

A paksi izr. status-quo hitközség nevében:

Behr Jakab,
hitk. elnök.

Pályázati hirdetmény.

A pesti chevra-kadisa által a f. év őszi hónapjaiban a Hungária és Erzsébet-ut sarkán megnyitandó **uj izr. sinlök-házában** (aggok menháza) a **gondnoki állás** betöltendő lévén, ezen állásra pályázat hirdettetik.

Pályázhatnak oly, életük 40-ik évét túl nem háladott, nős egyének, a kik a magyar nyelvet tökéletesen birják és az intézetben rendszerezendő házi élelmezés kezelesére, a szükséges nyilvántartások vezetésére kellő képességgel birnak, továbbá kifogástalan erkölcsi és vallásos életet igazolnak és végül az intézet imaházában az előimádkozói tisztet ellátni és a thora-olvasást teljesíteni képesek.

Az állás a gondnok, neje és gyermekeire kiterjedő intézeti lakás, élelmezés, fűtés, világítás élvezetén és mosáson kívül évi **600** frt fizetéssel lesz javadalmazva és egyelőre egy próbaévre betöltve. A szolgálat időpontját az előjáróság a választás megejtése után határozza meg. —

A kellően felszerelt pályázati kérvények, melyekben folyamodó családtagjainak száma, valamint az eddigi működés kitüntető, — folyó évi június hó 15-ik napjáig alulírott előjárósághoz (VI. vácz-körút 37.) küldendők be.

Budapest, 1892. évi május 26-án.

A pesti chevra kadisa
előjárósága.

Pályázat.

A nagy-kanizsai izr. hitközség által főtartott nyilvános középkeresk. iskolában az 1892—93 tanév kezdetével betöltendő **két tanári** állásra ezennel pályázat nyitnak.

Betöltendő ugyanis:

I. A vegytan, iparműtan, és áruisme tanszéke. Műtán ezzel a természetrajz tanítása is össze van kapcsolva, ez állásra mindazon középiskolai tanárok pályázhatnak, kik a vegytan-termetzetrajzi szakkból képesítvők és azonfölül az áruisme és iparműtanból vizsgáztak, vagy pedig kimutatni képesek, hogy képesítésük mellett legalább is annyi ismeretet szereztek, hogy az áruismét és iparműtant a középkereskedelmi iskolában sikerrel taníthaják

II. A magyar és német nyelv és irodalom tanszéke, melylyel az 1892—93. tanévben a történelem és földrajz tanítása van összekapcsolva.

Ez állásra pályázhatnak mindazok, kik a magyar és német nyelvekből képesített középiskolai tanárok.

Az említett állások mindegyike évi **1000** frttal van javadalmazva és egyelőre ideiglenesen betöltendő. Pályázni kívánók sziveskedjenek eredeti bizonyítványokkal, vagy azok hitelesített másolataival felszerelt pályázati kérvényöket ez évi augusztus hó 1-ig a nagykanizsai izr. hitközség előjáróságának beküldeni.

Nagy-Kanizsán, 1892. május 20.

Dr. Schreyer Lajos
az izr. iskolaszék elnöke.

Pályázat.

A brassói izr. hitközségben betöltendő **rabbi állásra**

ezennel pályázat nyitlatik.

Évi fizetés **1000** frt, szabad lakás és a szokásos mellékjövendelmek (a hitoktatási díjak kivételével).

A választandó rabbi teendői: az összes rabbi funktiók végzése, az anyakönyvek vezetése, magyar és német szónoklatok tartása és a hitoktatás a középiskolákban.

Az ezekre képesített, a kor kivánalmainak megfelelő tudományos műveltségű és három rabbi tekintély által, vagy valamely rabbi-képző intézetben nyert képesítő bizonyítványokkal bíró pályázó rabbi urak felkéretnek pályázatukat képzettség, esetleg eddigi működés, kor és családi viszonyokat feltüntető iratok csatolása mellett folyó évi június hó végéig alulírtelnök-höz beküldeni. A választás meghívás folytán tartandó próbaszónoklatok után fog megejtetni. Az utazási költségek csak a megválasztottnak térítetnek meg. Az állás legkésőbb f. évi szeptember hó 1-én foglalandó el.

Brassó, 1892. évi márczius hó 22-én.

Quittner Salamon
hilk, elnök.

Pályázat.

75—1892. sz.

A brassói izr. hitközségben egy 400 frt évi fizetéssel és szabad lakással javadalmazott **templom-szolga** (שמש) állás töltendő be oly egyénnel, akinek **הפילה ובעל תורה ובורק**-nak kell lennie.

Pályázók sziveskedjenek bizonyítványaikkal ellátott kérvényeiket az alulírt előjárósághoz f. é. Julius 1-ig beküldeni.

Pályázó előadásra csak a meghívottak jöhetnek és az utiköltségekre csak az alkalmazást nyerő tarthat igényt.

Brassó, 1892. évi május 22.

Az előjáróság:

Quittner S. s. k.

Kőbányai gőztéglagyár-társulat Pesten.

Meghívás

a »Kőbányai gőztéglagyár-társulatnak Pesten« az 1892. évi május hó 30-án délelőtt 11 órakor a társulati helyiségekben VI. ker. Andrássy-ut 12. sz. a. tartandó

XXIII. rendes közgyűlésére.

NAPIREND

1. Az igazgatóság üzletjelentése és a fölötti határozathozatala. 2. A mérlegnek, továbbá a felügyelő-bizottság jelentésének előterjesztése és a tiszta haszon hováfordítása iranti határozathozatal és a végfelmentvény megadása. 3. A felügyelő-bizottság 3 tagjának és egy póttagnak alapszabályszerű választása. 4. Az alapszabályok 35. és 42. paragrafusának megváltoztatása. 5. Indítványok.

Mely közgyűlésre a t. cz. részvényes urak a társulati alapszabályok 17. és 18. §§-hoz képest*) ezennel tisztelettel meghívottnak.

Budapest, 1892. május 16-án.

Az igazgatóság.

*) 17. §. A közgyűlésen csak azon részvényes vehet részt, kinek részvénye a részvénykönyvben saját nevére van bevezetve és legkésőbb három nappal a közgyűlés előtt a társaság pénztáránál térítvény mellett letételt.

18. § Minden részvény annak, kinek nevére szól, szavazati jogot ad, mindazonáltal egy részvényes akár saját, akár pedig távollévő részvényes nevében ötven szavazatnál többet nem bírhat.

Katzer József

szücs-mester

udvari szállítója ő cs. és kir. fensége József főhercegnek
Legnagyobb megóvási intézet Magyarországon.

(alapított) Budapest, Ó-utca 44 sz (1856.)

Megóvási díjak árszabása:

az egész idejére a tűz elleni biztosítás beszámításával

Uri uti bundák	1.50-tól	2.50-ig
» uti csizmák	—50	—80
» lábzsák és kosár	—40	1.—
» téli kabát	1.—	1.30
» nadrág és mellény	—	—60
Teljes szalon-öltöny	—	1.50
Diszmente	1.50, 2.50	4.—
Ablakfüggönyök és ajtódisz- mények	1.—	3.50
Sípkák	—20	—30
Női bundák	1.—	2.50
» posztókabát és köpenyek	—60	1.50
» bársony vagy posztóruhák	1.—	2.50
Karmantyuk	—20	—60
Szalonszőnyegek: közönséges		
négyszögméter	—20	—30
szmirnai négyszögméterként	—	—42

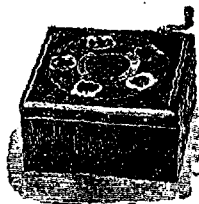
Levelezőlapon történt megkeresés folytán a tárgyakat háztól magamhoz szállítatom.

Javításokat és átalakításokat azonnal, vagy a nyári hónapok alatt kérem eszközölni, mivel azok fele munkával és legnagyobb figyelemmel teljesítetnek, az érté járó összeg csak a tárgy elvitelekor fizetendő.

A szőnyegek kezelése gépezet nélkül történik.

VARJU KÁROLY hangszergyáros

a komáromi kiállítás jury-tagja,
Budapest, Kerepesi-ut, 57. sz.

Egyedül jogosított készítője a szab. **üveg-oszlopszatu** hangszimbalmoknak, mely négy nagy éremmel van kitüntetve.

Nagy vásztekban **vonós, pengető, hajtó és húzó hangszerek**, a melyeknél 15% engedmény tartunk meg, ha

a 200 képpel illusztrált ingyen árjegyzéket kérjük egy levelezőlapon.

Czimbalmok részletfizetésre is kaphatók.

Kut-szivattyú és tüzi fecskendőgyár V. kerület Nádor-utca 46. szám.

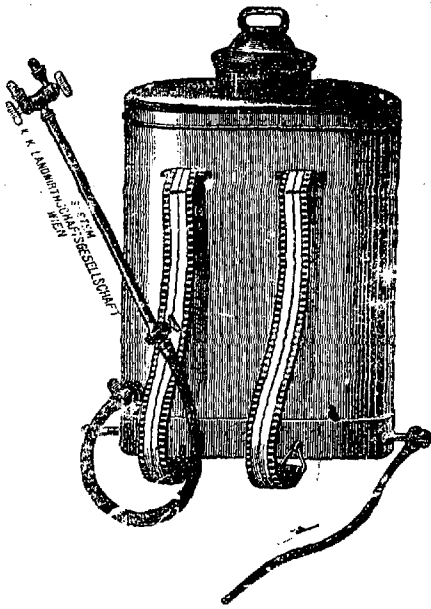
Alapított 1865.

Geittner és Rausch

BUDAPEST,

VI. kerület, *Andrássy-ut 8. szám.*

Műszaki cikkek nagy raktára, géphajtószijak, varró- és kötőszijak, vízálló takaróponyvák, dob-sínek minden gépfelszerelési cikkek, kerti és locomobil-fecskendők, gummi- és kender-tömlők locsolásra és minden célra. — A legjobb kivitelű Peronospora permetezők, kerti eszközök, tejgazdasági cikkek, konyha- és háztartási kellékek dús választéka.

Gummi- és kender-tömlők.

Gummi- és kender-tömlők.

Malomkő-gyár V. kerület Markó-utca 7. szám.

Czipő

bevásárlásra ajánljuk Sárkány Dezső cipésmester Budapest, kigyó-tér 2. sz. a. levő elsőrendű cipőraktárát, hol csakugyan kitűnően és elegánsan készült lábbeli kapható, az elárúsítás lelkiismeretes, olcsó szabott árak szerint történik. — Arjegyzék bérmentve és ingyen küldetik Meg nem felelő árak szívesen kicseréltetnek.

HERISCH OTTO

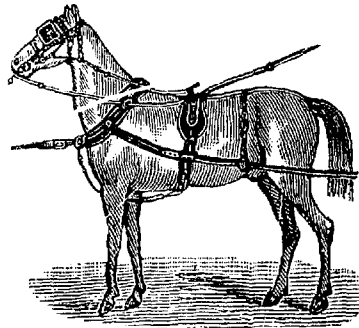
ezelőtt

G A S T A.

Budapest, Hatvani-utca 13. szám.

Alapított 1830.

szijszárító
nyereggártó
bőröndös
torna-
eszközök
specziális
készítője
előírás szerinti kutya-szájkosarak és nyakravalók.

vadászati és utazóbőröndök, ostorok, botok, lo-vaglóvesszők szerszám- és lőtisztító-eszközök jutányos áron.

Vidéki megrendelések legnagyobb figyelemmel pontosan eszközöltetnek.

Kanitz Ferencz és Társa

szepességi vászonraktára,

menyasszonyi kelengyék gyára, a

Budapest, VI., hatvani-utca 11 sz.

alatti jóval megnagyobbított, látványosságot képező üzletben dús választékban kaphatók: a legnehezebb minőségű szepességi rumburgi kreasz, hollandi. irhoni és sziléziai vásznak. szepességi és dupladamaszt asztalneműek. Legnagyobb raktár kész női. férfi és gyermek fehérneműekben. Minden e szakmába vágó rendelmény leggyorsabban eszközöltetik, mert a műhely a házban van. Nagy választék ágyszövetek és paplanokban.

!! Ujdonságok kávék terítékekben !!

Cretonok, batisztek, sephirek, satinok, nyári pique, gyermek-ruha csinvat stb stb,

Különlegességek! angol és francia balist és lenzsebkendőkből.

Valódi szerb vásznak.

KRAUSZ és SCHENK

Marokkai-utca 1. sz. a. levő

bank- és tőzsde-bizományi üzlete

csekély fedezet mellett legjutányosabban eszközöl meghízásokat a

helybeli és bécsi tőzsdén.

Információk díjmentesen.

EPSTEIN MÓR

gyermekruha-kereskedése

BUDAPESTEN.

kigyó-utca 9. sz.

(a gyógyszerár mellett)

Nagy választék elegáns gyermekruhákban és köpenyekben bébétől egész 14 évesig, leánykák és fiuknak a legújabb párisi minták szerint készítve, a legolcsóbb árukon, Mérték szerinti rendelések mint ismeretes, a legjobban teljesítenek. Ssövetek is elfogadtnak ruhakészítésre.

LIPIKI JÓDFÜRDŐ

(SZLAVONIÁBAN.)

(PAKRATZ-LIPIK: DÉLI VASUT.)

Okocsán: magyar királyi államvasutak.

Egyetlen meleg jódhőforrás a kontinensen, 64° Celsius állandó hőmérsékkel. Hegyek által védett, enyhe égélj.

A nyári idény tartama: **április—október.**

A tiszta, hamisítatlan lipiki jódhévfürdők ajánlatosak a nyákhártyák minden hurutos bántalmainál, mindennemű csúzos s köszvényes bajnál, mirigy- és vérbelegségeknel, görvélykórnel, csontbántalmaknál stb. stb.

Mint fürdőorvos: **Dr. Marschalko Tamás** működik

Kiterjedt árnyékos park, ujonnan épült elegáns, fedett sétány bazárhelyiségekkel, fényesen berendezett fürdőhelyiségek, porcellán-, márvány-, kőfürdőkkel stb. stb., tiszta ásványvizzel töltött társasfürdő, izzasztó-kamarákkal; kitűnő gyógy-, zene, olvasó- s zongoraterem, jó étkezés egy új vendéglős vezetése alatt, sokféle szórakozás. A déli vasuton menet- és tértijegyek 33% árleengedéssel. A magyar kir. államvasutakon zóna-tarifa.

Prospectus és felvilágosítással szolgál a

lipiki fürdőigazgatóság.

A lipiki jódvíz szétküldése

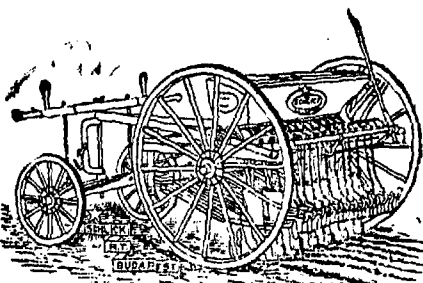
az igazgatóság részéről szakadatlanul történik. friss töltesben. Lipiki jódvíz állandóan kapható **ÉDESKÜTY L.**, magy. kir. és szerb kir. udv. ásványvíz szállítónál és az osztrák-magyar monarchia összes ásványvíz-kereskedéseiben, valamint a nagyobb gyógytárakban és fűszerkereskedésekben.

SCHLICK-féle vasöntőde és gépgyár
részvény-társaság
BUDAPESTEN.Gyár és irodák: **VI. Külső vácsi-ut.**
Városi iroda és raktár: **Podmaniczky-u. 14.**Fiók-raktár: **Kerepesi-út 77.**Gőz- és Járgány-cseplőkészületek
számos első díjjal kitünt. Schlick-féle**szabadalm. 2 és 3 vasu ekék,**

mélyítő és egytetemes aczel-ekék,

eredeti **SCHLICK-** és **VIDATS-téle****egyvasu ekék, talajmivelő eszközök,**

valamint

Schlick-féle szab. »HALADÁS« sorbavető gépek,

Takarmánykészítő gépek, darálók, őrlőmal-mok és minden-nemű gazdasági gépek. Eredeti amerikai kéve-kötő s marokkrakó arató-gépek és

fűkaszáló gépek, szállítható mezei vasutak stb.

Előnyös fizetési feltételek.

Legjutányosabb árak.

Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

Legrégibb cég e szakmában Magyarországon.

TÜRKEK és SCHLESINGER

fényképészeti cikkek gyára és raktára

IV., Károly-utca lakánya.

Teljes felszerelések műkedvelők és fényképészek

Telefon-sz. 1146. számára. Telefon-sz. 1146

KERTESZ TÓDOR

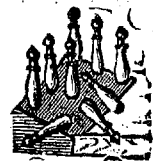
Budapest, Dorottya-utca 1. szám.

megrendelés végett ajánlja a **LIGNUM-SANKTUM** kuglizó-golyókat.

9 9½ 10 10½ 11 11½ 12 12½ 13 13½ 14 cm átméretű.

1.15 1.30 1.50 1.70 1.90 2.15 2.30 2.50 2.70 2.85 3.—

E készlet tartós gvertyanfából készült kuglizó-bábok frt 2.50. — Kuglizó társulatoknak alkalmas nyeregy-díjak **Orosz női kuglizó** egész szük udvaron is felállítható, egy készlet bábok, golyók és zsinórral frt 5.20—6.25 **Kerti flobert-puska** 7—25 ftig. Vasczellábla kiugró bohóccal 2—8 ftig.

Ariston zenélő-szekrény 6 zenedarabbal 20 frt. Angol **Croquet**-játék 10—20 ftig. **Lawn-Tennis** 40—60 ftig. Színes papír-lampionok 15—50 krig. Kerti gyertya-tartó 1—2.30 krig **Magnesium-fáklya** fehér vagy vörös színben frt 1.20 **Petroleum-fáklya** 1.60 Kézi palack-dugaszoló 1.20. Önműködő dugaszoló 50 kr. Biztonsági borlehzó gummicső 2.70. **Hydraulikus hordozó** szeszes italok megromlása ellen 1 frt **Uj!** Meidinger-féle önműködő fagyalt készítő frt 5.50, 7.50, 9.50 —

Uj! Rapid gyorsforraló Bunsen égővel 7 perc alatt egy liter vizet forral, 1 frt **Horoghalászat** összes kellékei. Kifűző angol borotválkozó készlet John Heifford késsel 7 frt. **Frotier-készülék** 1 frt. **Amerikai ébresztő-óra**

frt 2.6. **Uj aranyozó folyadék**, pillanat alatt mindenki moshatón ujjá aranyozhat elavult templomi csillárt, szobrot, kép- és tükörkeretet stb., egy üveg ecsettel 80 kr. Jónak bizonyult angol ezüsttisztító szappan 5' kr. **Kerti ollók és kések** **Mehészeti segédeszközök**. Birka és malac-fül bélyegző 3.75—5 ftig. Marha érvágó 2.40—5.50. **Trokár** 2 csővel 2.50. Marha- és bikaszarvra rézgombok párja 1.40. Bika orrkarikák 75 kr. **Lóháló** legyen ellen, egész lóra párja 15 frt. **Houblon cigarettapapír** szopókával vastagságban, 100 drb tömővel 2.00. **Gummi cikkek** személyes alkalomra a beteg ápoláshoz stb. **Ércz dohánytartó**, melyben a dohány nyirkosan marad frt 3.75—6. — **Gőz pipaszár** tisztító 1.50. **Szodaviz készítő** 7—16 ftig. Kerti hinta-ágy frt 4.50 6.50. Erős gyermekkosci 7 16 ftig. **Tornakészlet** 8.50—1 ftig. Három kerekű erős velociped **Uj!** Acéldrót karizom erősítő 3 6 frt. **Gyalog sétához** kényelmes ülésű fiuknak 8—11 ftig. **Tornacipő** párja 90 kr. **Uj!** szék, egyszersmind bot gyanánt szolgál.

Izraelita nevelő

kerestetik egy, esetleg két fiu mellé, kikkel az 1892/93. tanévben a gymnasium vagy reáliskola második osztályát kell elvégeztetni. Különös súly helyeztetik arra, hogy az illető képes legyen a héber szakmában is alapos oktatást adni. Okmányok, esetleg másolatok beküldése teljes ellátáson felüli fizetési igények megjelölésével folyó évi június 10-ig kéretnek címzemre: **Tafier Jakab, Orosházán.**

FOGAK. Egyes fogak, ugymint egész fog-sorok — evéshez használható — légnymásra vagy rugóra — 10 évi jótállás mellett

bámulatos olcsó árakon készítettnek

Koós M. fogspecialistánál Budapesten, Kerepesi-ut 34. szám

(a Rókus-kórházzal szemben).

Kohn Arnold

gazdag sirkóraktárát (Váczikörut 14, szemben az Andrassy-ut torkolatával)

ajánlja mindazok figyelmébe, kiknek a sirkóállítás szomorú köteletségét kell teljesíteniök.

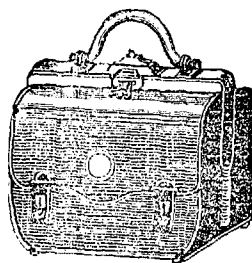
szép és pontos kivitelért és lehetőleg olcsó megszámlálásért kezességedik a cég jó hírneve.

— Szombaton és ünnepnapokon zárva. —

SZIGETI LAJOS

szij- és nyeregyártó és bőröndös

Budapest, VIII., Múzeum-körut 10.

A legnagyobb választék katonatiszti nyergek és nyeregszerekben **előírás szerint** jutányos árakon, ugyszinté **czivil-nyergek és kesiző-lószerszámok**

minden izlésnek megfelelő alakban és árban, **ostorok** lovagló-vesszők és botok,

utazó bőröndök, szerszám és lőtisztító-eszközök. Képes kimerítő árjegyzék, külön katonai nyeregszerekből és külön czivil urak részére.

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak,

Mattoni

ERZSÉBET SÓSFÜRDŐJE
BUDAPEST (Buda).

Idény május 1-től szept. 30-ikáig

Fényes eredményü

női betegségek és altesti bajokra.

Rendelő orvos BRUCK J. dr. egészségügyi tanácsos.

(Vigadó-tér 1, Biztosítási palota.)

Élénk társaskocsi-közlekedés a fővárossal reggeli 5 órától kezdve a Ferencz József-térről.

SEVUOSZ.

*Sinaj hegyén hangzott az égi szó,
Az új világi rendet alkotó
S ki görnyedt lelki rabbilincs alatt,
Lélekben, szivben, hitben lőn szabad.*

*Mert a ki szolgaföldről szabadúl,
Szabadságot csak azután tanul
S szabad csak az lesz és csak az marad,
Kiben egy isten él, egy szent tudat.*

*S a szolgaságon mindig győzni fog,
Kiben erkölcsi öntudat lobog
S oly sziv fölött úr senki sem tehet,
Ki uralkodik önmaga fetett.*

Palágyi Lajos.

Zsidó chronologia.

(Költemény prózában.)

— Beh mohók vagytok az ünneplésben! Már megint megelőztök minket négy nappal.

— XIII. Gergely pápa az oka, ha sokszor elmaradtok tőlünk. Pedig hiába mesterkedett: az örök igazság meg a matematika nem szegődnek a gyűlölködő fanatizmus szolgálatába — és a magasztosért hevülő sziveink érverése a korrigált kalendárium dacára is gyakran összedobban. A zsidó hit s a keresztény vallás szentelte napok többször egybeesnek és máskülönben is néha közös ünnepet ül a testvéri együttérzés. Őszinte könnyekkel adózunk mi is egyházatok egy-egy valódi nagyja emlékének — és templomaink, iskoláink fölavatására megjelennek már a ti lelkipásztoraitok közül is a jobbérzésűek, emelendő az ily ünnepek kedélynemesítő hatását, mély rétegekbe szivárgó tanulságainak a becsét. Sivaton vizs keresztül földi vándorlásunk; ha különbözők is az utak, egy a cél, mely mérhetetlen távolból intve, lelkesít mindnyájunkat. Üdítő oázisra csak néha-napján érünk; a fáradságtól, a sivár köznapiasságtól elcsigázott testünknek-lelkünknek szükséges egy kis pihenő s bár jól esik az ugyanazon fennkölt Eszméért lángoló testvérrel kézszerítést, lankadatlan kitartásra serkentő, biztató szót váltani — de az olthatatlan örök vágy csakhamar tovább menni sarkal: az ünneplés enyhétadó oázisain nem mindig várhatjuk be egymást...

— Értelek, testvér. De mért hogy saját külön évszámításunkkal is eltávolodtok tőlünk?!

— Biz' a mi évszámításunk háromszor annyit foglal magában az idők végtelen folyamából, mint a közkeletű chronologia. Izrael szenvedéseinek óriási panorámáját bajos is volna beleilleszteni tizenkilencz évszázad szűk kis keretébe.

— Vajha ezentúl igaz testvériség, mindnyájunk megnyugvására, folyton friss virágokkal takargatná fájó emlékeitek gyászfátyolos keretét! Jer, menjünk ki kis kertembe. — Kérlek, fogadd tőlem szivesen e rózsákat, piros pünkösdünk kedves előfutárjait, az Úr kifogyhatatlan, örökkön-örökké megújuló jóságát hirdeti édes illatnyelven mindegyik szál, vidd el templomotok ünnepi díszítésére.

— Szivem mélyéből köszönöm, testvér.

— Isten velünk!

Méry Károly.

T. Ház.

(Karczolat.)

Szél nincs, azt mondják mégis, hogy vihar fenyeget. Felhő se látszik, mégis zivatart jósolnak a hivatásos augurok. Fülledt pára, fojtó levegő nehezedik a t. házra s nincs a ki megnyissa az ablakot, a melyen beömlhetnék a liberalismus napjának éltet adó sugára.

Pedig itt is, ott is, a politikai pártok négy táborában, négy hadi zászló lobogtatja a liberalismus jelszavát. Itt is, ott is a harcra készülődő vitézek szivében ez a jelszó éleszti a lelkesedés lángját, ez a jelszó kel életre mindenek ajkán és a liberalismusnak megnyilatkozását fogadják lelkes tapsal, éljenekkel mindenütt. A kálomista liberalismusból védi a maga igazát, a katolikus liberalismusból száll sikra a maga igazáért. Rendeletet támad az egyik, rendeletet véd a másik.

De nini! A harcosok közé bánatos arcu ifju lép s könyörgő hangon kér bebocsáttatást a liberalismus országába. Szégyenkezik a szegény ócska ruhájában. Hogy is ne szégyenkeznék, mikor társai, egy Istennek többi gyermekei, az egyenlőség diszes köntösében pompázhatnak majd a koronázás ünnepén, csak néki jelölnek helyet az utolsók közt, hogy kopottas ruhája ne éktelenitse az ünnepek fényét.

Receptió a gyermek neve és Neumann Ármín mutatta be a t. háznak. Okmányokkal igazolta, hogy ez a testben, lélekben erős ifju jogot váltott magának a szabadságra.

Nem is tagadta senki. Halk sóhajtás lebbent el a t. ház ajkáról:

— De kár, hogy zsidó!

A szélső padsorban Kolozsváry Kiss István oda fordul Kovács Józsefhez:

— Ugyan József, nem mondanád meg, hogy mi az a receptió?

— Nagy sor lehet, azt gyanitom. Mert a zsidó adni szokott, de kérni nem. Ugy seitem, hogy a receptió csak eszköz volna; a cél pedig az, hogy Szrólit és Sájit is fölvegyük a magyarok közzé.

— Ki ad akkor kölcsönt a magyarnak! riadt fel álmából Molnár Józsiás, a kit különben nagyon szives barátság köt a marosvásárhelyi takarékpénztár zsidó direktorához.

Visontai Soma magyarázta aztán meg nekik, hogy a recepciónak semmi köze a kölcsönhöz. A Mózeskövető épp úgy ad pénzt valuta rendezésre a recepció előtt, mint recepció után.

Megvillant Madarász József szeme. Hátra kanyarította a fejét s oda dörögte:

— Ha Rothschild recipiálja ezt az országot, én is recipiáljak titeket!

Visontai megigérte, hogy szólni fog Rothschildnak. Apponyi táborában is nagy volt a mozgolódás.

Sághy Gyula magyarázgatta, hogy mit akarnak a zsidók s a mikor előadásának a végére jutott, Hock János nyomban megszavazta a recepciót, a polgári házasságot, a vallásszabadságot. Nagy későn jutott az eszébe, hogy ő pap, nagy későn vissza is vonta a szavazatát.

A jobboldalon a recepció hitsorsosok tartottak hadi tanácsot.

Wahrmann Mór utasította Nagy Sándort, keressen módot: miként oldhatnák meg kard nélkül a gordiusi csomót.

Nagy Sándor Jellinek Arthurra, Jellinek Arthur Mandel Pálra, Mandel Pál Neményi Ambrusra, Neményi Ambrus Popper Ármin báróra, Popper Ármin báró Rosenberg Gyulára, Rosenberg Gyula Neumann Árminra nézett. Aztán kelet felé fordultak s áhitattal dicsérték a liberalismus egén fölkelő három napot: Csáky Albin grófot, Apponyi Albert grófot és Irányi Dánielt.

És ez a három nap, miként ha versenyre kelt volna, szórta szerte sugarait. Világosság uralkodott el a t. házon, jóleső melegség keringett a szivekben.

— Recipiáljuk őket! harsogta Irányi.

— Recipiáljuk őket! kiáltotta Apponyi.

— Recipiáljuk őket! hangzott a miniszter szava.

A lelkesedést pillanatra lelohasztotta a bátortalan-ság, mely a miniszter lelkében ütötte fel szállását.

— A recepció akadályba ütközik, mert a zsidóság szervezetlen.

— Az ám, az ám! erősítette Asbóth János. Ezt én is megmondhattam volna, mert engem az orthodox informáltak.

Wahrmann Mór ajkáról, e megjegyzésre, elsurant a legujabb átok:

— Az orthodoxok informáljanak téged!

— Szervezetlen biz az! mormogta egy jó nevű ismeretlen. Sok köztük a fiskális, sok köztük a tudós, sok köztük a földbirtokos, orvos, író, művész, főhivatalnok. Már pedig a ki a magas politikával foglalkozik, jól tudja, hogy ezt a sokfajta foglalkozást nem lehet félóra alatt egy kalap alá vonni.

— Ezt is az orthodoxok informáltak! szölt közbe, mondjuk, Károlyi Gábor gróf.

A miniszter mögött Beksics Gusztáv értekezett Buszbach Péterrel.

Szövetséget kötöttek. Alá is irták a szerződést, a melynek első pontja így hangzik:

„Minthogy a XIX. század bölcsei, hosszas kutatás után kiderítették, hogy a zsidó is élő keresztény, minthogy kiderült az is, hogy a zsidó vallás fája volt a keresztényen vallásnak életadó gyümölcse, minthogy a látszóvevők tökéletesbitésével ama meglepő eredményre jutottunk, hogy Ábrahám, Jákob és Izsák utódai nemcsak messziről emberek, hanem közlelől is: Kötelezzük magunkat, hogy indítványokkal, határozati javaslatokkal fogunk küzdeni a zsidó vallás recepciójáért.

— Omén! hangzott az áhitatos szó a recepció pad felől.

A mikor az ülés véget érf s a képviselők haza felé igyekeztek, egy biztató hang siklott át a folyosón.

— Ha nincs recepció ma, meg lesz a jövő héten. Éljen a liberalismus!

— Éljen! Éljen! hangzott a pártok kórusa.

És mialatt az ország törvényhozó házában a társadalmi, a felekezeti egyenlőségnek, szabadságnak, testvériségnek emelnek ékes templomot, a kerepesi ut szélén egy golyó csaknem halálba kerget egy ifju életet. Bolond golyó, ostoba golyó, zsidónak volt szánva s nem vette röptében észre, hogy a kinek testébe furódott, — szeptember óta unitárius.

Altarego.

A IV. községkerület gyűlése

Liptó-, Turócz- és Árva megyék izr. hitközségei, melyek a IV. községkerületbe tartoznak, Liptó-Szent-Miklóson f. hó 23-án alakították meg a községkerületi képviselő-testületet. Az alakuló gyűlésen a következők vettek részt: Graber Samu ügyvéd, Friedmann Gyula (Turócz-Szent-Márton), Salamón Mór rabbi (Turdossin), Trosztler Vilmos (Szucsány), Politzer Bernát ügyvéd, Klein Jakab (Rózsahegy), Kohn József hitközségi elnök, Groszmann Ignác dr., Schlesinger Náthán dr. (Liptó-Szent-Miklós) és Roth Adolf dr. (Liptó-Ujvár).

Kohn József hitk. elnök nagyobb szabásu beszédben megnyitja az ülést, a vendégeket szívélyesen üdvözölve, rámutat a harcokra, melyek a zsidóság kebelében dúlnak; reményteljesen néz a célbavett egyetemes gyűlésnek elébe, mely hivatva lesz az ellentéteket kiegyenliteni, mert be kell következnie — ugymond — a józan ész uralmának, az elfogulatlan higgadt bírálat korszakának. A kongresszus, akárhogy vélekednek is fölöle, mindenkor kimagasló esemény marad; a zsidók történetében fényes lapot fog képezni. Az emancipáció nem hosszú rabság által elnyomott, lankadt, minden nemes törekvésre képtelen, hanem inkább a tudomány és művészet terén a többi népekkel mindig lépést tartó nemzedéket nevelt. Ha a zsidók emancipációja nem eredményezte is mindazt, amit tőle sokan vártak, ha az életető mag, melyet ott elvetettek nem is hajtott telt kalászt, csakis annak tulajdonítható, hogy a fiatal hajtsást fölösleges nedvek gátolták a növésben, akadályozták a fejlődésben. Mi nem harcolni akarunk, mi nem neheztelünk

az ellentáborban levő testvéreinkre, nem bántjuk intézményeiket, csak arra kérjük őket, hogy a nagy és nemes munkában vegyenek részt velünk, hogy a középkori megbélyegző bilincseket lerázhassuk valamennyi hitsorsról. Nem áldozatot kérünk mi tőlük, csak testvéri jobbot, a cél elérésére. Minthogy az orsz. iroda ezen mozgalmas időben zajtalanul, tapintattal és céltudatosan vezette ügyünket, bátor vagyok javaslatba hozni, hogy teendőnket avval kezdjük meg, hogy az országos iroda vezetőinek é. p. nagyságos Schweiger Márton urnak és derék titkáranak Simon dr.-nak jegyzőkönyvi köszönet szavaztassék. (Éljenzés.) Végül kegyelettel emlékezett meg a szónok az elhunyt kerületi elnökökről, Diener Mórról és Ullman Frigyes dr.-ról.

A megejtett választásnak eredménye a következő:

Kerületi elnök: Roth Adolf dr., alelnök: Politzer Bernát ügyvéd, pénztáros: Groszman Ignác dr., titkár: Schlesinger Náthán dr., bírósági elnök: Graber Samu ügyvéd, alelnök: Klein Jakab, bírósági tagok: Kohn József, Salamon Mór rabbi, Friedman Gyula, Trosztler Vilmos.

Roth Adolf dr., az új elnök meleg szavakban köszönte meg a választást és ígérte, hogy legjobb akarral oda fog törekedni, hogy a beléje helyezett bizalmat kiérdemelje. (Éljenzés!) Kegyelettel emlékezik meg dr. Hirschler Ignácra, ki öntudatra ébresztette a magyar zsidóságot s indítványozta, hogy a IV. községi kerületi gyűlés dr. Hirschler Ignácznak halhatatlan érdemeit jegyzőkönyvbe igtassa (Helyeslés.)

Élénk eszmecserére adott alkalmat a költségvetés megállapítása, illetve előteremtése. A tárgyhoz hozzászóltak: Graber Salamon rabbi, Klein, Politzer.

Klein Jakab két módot ajánlott: Vagy fizessen minden község egyenes adója után 1 %-ot, vagy állapítsák meg, hogy minden kerületi képviselő után 20 frtot vegyenek fel a költségvetésbe. **Groszman** dr. indítványára e kérdés tanulmányozását szűkebb bizottságra bízták.

Következtek az indítványok.

Groszman Ignác dr. indítványozza, hogy mondja ki a kerületi gyűlés, hogy a fővárosban alakult bizottság működését, mely felekezetünk egyenjogusításának kivívását tűzte ki céljául, helyesli és a mozgalom intézőinek köszönetet szavaz. (Általános helyeslés.)

Schlesinger Náthán dr. lelkes szavak kíséretében kimondatni kívánja, hogy az egyetemesség gyűlés minél hamarabb tartassék meg, mert elodázhatlanul szükséges, hogy azon oly törvény létesítésén dolgozzanak, mely a zsidóságban a békét és egyetértést helyreállítani alkalmas lenne. (Általános helyeslés.)

Salamon Mór rabbi köszönetet mond az elnöklő Kohn Józsefnek az ülés tapintatos vezetéseért és a vendégek szívélyes fogadtatásáért. (Helyeslés.)

Graber Samu indítványa folytán a legközelebbi ülés Turóc-Szent-Mártonban lesz, hogy — mint mondja — a líptó-szent-miklósi fogadtatást és megvendéglést méltóan viszonzhassák.

Kacz Henrik.

A pesti chevra-kadisa évi jelentése.

(—r.) A főváros és, bizvást mondhatjuk, az ország ezen egyik legjelentékenyebb jótékonyági egyesülete e hó 15-iki közgyűlése alkalmából kiadta évi jelentését.

Nem kevesebb, mint 123,724 frtnyi kiadásról van benne szó, amit ez a zsidó vallásos talajon épült közösség túlnyomó részben tisztán a testvérszeretet és, a vallásos jelleg daczára, nem csekély mértékben a felebaráti szeretet oltárán is áldozott. Hogy ez az egyesület a zsidó elaggottakat, betegeket és szegényeket bőségesen támogatja, az ismeretes dolog; de nem mulaszt-hatjuk el elismeréssel említeni föl azt a szép vonását, — melyet más nemzsidó felekezeti jellegű jótékony intézményeknél hasztalan keresünk, — hogy amennyire viszonyai engedik, tevékenységi körét a felekezeti határán és saját közvetlen céljain túlterjesztve, egyenesen az emberszeretet szolgálatába állítja.

Állításunkról mindenki meggyőződhetik, aki a jelentésbe csak egy pillantást vet is. Egy sereg felekezeti jótékony intézmény mellett ott találjuk a Stefánia-gyermekórházat és a szünidei gyermektelepet is, melyek a pesti chevra fejlettebb jótékonyági érzékének gyümölcseit élvezték.

De hát ez a jóra való igyekvés kellő méltánylásra is talál. Maga a jelentés adja meg hozzá a legszebb adatokat.

A bécsi hitközség 11,000 adófizetője közül az osztrák metropolis chevraja csak 686 tagot tudott toborzani, míg ellenben a mi fővárosunkban, ahol a pesti hitközségnek mindössze 8140 hitközségi teherviselője van, a lefolyt bekebelezések alkalmával is 931 új fizető tag lépett a szent egyesület kötelékeibe, melybe jelenleg mindössze 5211-en tartoznak. A bécsi és pesti chevra tagjainak arányszáma tehát körülbelül ugy viszonylanak egymáshoz, mint 1: 10-hez. De a méltánylás örvendetes mérve abból szintén kitetszik, hogy 123,000 frt kiadás mellett 15,000 frtnál nagyobb plussal záródott az év, meg hogy a lefolyt tagbeiktatások alkalmával harmincz-ötödfélezer forintot juttattak az egyesület céljaira.

A chevra és a pesti hitközség tagjai a szó szoros értelmében egymás kedvében járnak. És ez jól van így. Mentül több a kapocs, a mi összefűzi az embereket, annál szorosabb az összetartozás, egységesebb a köztudat és közérzet. E mellett a chevra oszlopa, erős vára a vallásos szellemnek, a felekezeti közösségnek.

Ezért — bárha nem hagyjuk figyelmen kívül a főváros zsidó lakosságának szaporodását — különösen az orth. chevra keletkezésére való tekintetből, az idők egyik legbiztatóbb jelének tartjuk, hogy a pesti chevra olyan tagaratást még nem jegyzett föl, mint a lefolyt évben, mikor a legkülönbözőbb élethivatásuk közül 1004-en léptek tagjai sorába.

Új tervekről a jelentés nem ad számot, ha csak azt nem vesszük új terv magjának, hogy a bekebele-

zési díjak tizedének más jótékony egyesületek között való szétosztását a jelentés „a jövőben alig fentartható” szokásnak tartja. A főtebb mondottakból kifolyólag mi nem osztjuk ezt a nézetet, csak éppen a segélyezendő egyletek kiválasztására nézve teremtenők meg azt a normát, hogy a rászoruló részesítendők a tized előnyében.

A chevranak már említett tagfelvétele mellett az elmúlt évről legjelentékenyebb két ténye az új synyók háza, mely már föld alatt áll s még az ősaszal átadható lesz hivatásának, továbbá az új temetkezési hely megszerzése.

Hogy az egylet minő fejlődő mértékben felelt meg hivatásának, az kitünik abból, hogy pusztán segélyezési munkálataira 74,694 forintot költött, amely összegnél 1877-ben még az összes kiadások is vagy 3000 frttal kisebbek voltak.

Midőn még megemlítjük, hogy a jövő évi költség előirányzott kiadásként **127,407 frtot** s valószínű deficitként 2134 frt 57 krt tüntet fel, az egylet munkáságát a következő adatokban ismertetjük:

I. A **synyók házában** átlag 32 egyén nyert ápolást. Az intézetten kívül 6 egyén állt az egylet gondozása alatt. Az évi kiadások 12,118 frt 28 krra rugtak, mely összegből 7242 frt 68 krt fedezett a chevra saját jövedelméből.

II. A **betegápolás** 17,228 forint 85 krt vett igénybe, mely összegből 15,000 frtot az izr. kórház kapott, az ezen felüli részt pedig a házi beteg tagokra, a vakok intézetének növendékeire és a közkórházi betegek husvétii eledelkkel való ellátására fordították.

III. A **szegény gyámoltás** kiadásai, a bekebelezési díjak tizedéből kiosztott 3400 frton felül 21,049 frt 10 krra rugtak, mely összegből a szegény beteg egyleti tagok és más szegény betegek 7553 forint 95 krral, szegény szegények 5153 frt 50 kr., lábadozó betegek 1654 frt 33 krral részesedtek, a havi és negyedévi segélyezések pedig 3521 forint 33 krt vettek igénybe.

IV. A **temetkezési ügyről** nyújtott beszámolója élén a jelentés rokonszenves melegséggel emlékezik meg Hirschler Ignác dr.-ról, a magyar zsidóság ezen nagy veszteségéről, s méltató szóval említi Löwinger Dávid volt előjárója, Steinitz Adolf, Bacher Simon és Friedmann Mór elhunytát. A tagok közül különben a lefolyt évben 106-an tértek örök nyugovóra, míg a chevra területén elhunytak száma 1980-ra (13-mal kevesebb, mint az előző évben) rúg. Az elhaltak között volt 533 felnőtt férfi és 395 nő, gyermekek 367 és leány 313, a holtan vagy korán szülörtek és egy hónapnál rövidebb életű gyermekek száma 372 volt. Rendes temetkezési díjat 376 felnőtt és 245 gyermek után fizettek. 107 felnőtt és 129 gyermek után a díjak felét sőt harmadát, végül 459 felnőtt és 664 gyermek után egyáltalán nem fizettek díjat. E téren tehát igen méltányos eljárás konstatalható. E czim kiadásai 21,198 frt tekintélyes összeggel szerepelnek.

Végül megemlítjük még, hogy az idén az egylet vezetőségéből kisorsolás nélkül kilép az elnök és 78 képviselői tag, továbbá 9 az előző választásnál ki nem

sorsolt és 9 jelenleg kisorsolt választmányi tag, valamint Münz Sámuel, Fleischmann Ede és Keppich Lipót főgabbik, továbbá Singer Lázár, Kallmann Dávid és Gold Sámuel gemilosz gabbik.

A synylőház-építő bizottság ruszti Rust Bernát elnöke alatt a következő tagokkal működött: Baumgarten Lajos, Deutsch Jakab, Deutsch Sámuel, ifj. Heidelberg Mór, Keppich Lipót, Oppenheim J. S., Reusz Károly és Schossberger Zsigmond br.

A temető-építési bizottság Baumgarten Lajos, Brüll Zsigmond, Deutsch Sámuel, Fleischmann Ede, Gold Sámuel, Grünbaum Miksa, Keppich Lipót, Konody Bertalan, Mandl Ignác J. és Münz Sámuel tagok mellett zimonyi Schwarz Ármin és Freund Vilmos mérnök szakértőkből áll.

Sevuósz-ünnep imáiból

Beczész Jiszróél...

(114. zsoltár.)

Im széttöré bilincseit a rab
Izrael Miczri földén s most szabad.

S amint a népchaosból im kipattan:
Szabadság ég lelkében olthatatlan.

Szináj hegyén igévé vált e szó;
S Izrael lett a zászlóhordozó. —

Nagy Istenünk, hálát adunk ezért,
Hogy nemzetté Izraelt igy tevéd.

S hogy ezt meglátta a nagy oceán,
Az is epedne szabadság után.

Föld zsarnokával im, hogy szembeszáll
S eldönti öbleit zugó dagály.

Sebes Jordán vize is visszafoly,
Zsarnok medrével az is megdaczol. —

Halmok, hegyek szökelnek, mint kosok,
Legyürni a titán földzsarnokot. —

Tenger! miért vonaglasz, mi bajod?
Jordán! a medred el miért hagyod?

S ti földhöz lánczolt halmok és hegyek?
Miért nagyjátok el a völgyetek?

S im válaszul dübörgve reng a föld:
„Szabadságosztó Istenünk elől.”

„Izrael Istene volt mindig ő,
Előtte szerte hull anyag s erő!”

„És ezredes sziklát fejt, hol halad,
A föld gyomrából feltörő patak.”

„Ősgránitot vizzé változtat Ő,
A zsarnokot ledöntő nagy Dicső.”

Akdómósz énekéből.

Hymnusra gyúl fel dalló ihletem,
De kezdetén elcsuklik im a dal.
Két-három szónál nem tudom tovább
S megreszketek, mint pergő lombavar.
Kétség czikázik át a lelkemen,
Szabad-e vajj' dalom elzengenem?
Oh mert mi ihletett, oly szent, csodás:
Az őserő s a világgalkotás. —

Az Őserő, az Ur, ki réges-rég
Megalkotá mindenség-rendszerét,
S a végtelenség mint örök kapocs
Kegyelméhez fűzé, mit alkotott.

Hatalma irdatlan mikép az űr;
Fensége észszel fel nem fogható;
Hogy tudná hát e röpke költemény
Leírni, mily dicső az Alkotó?

Ha tollu éle volna minden ág,
Mit erdein növel e nagy világ,
S a napsugáros ég a tiszta lap,
Melyen e sok toll irva áthalad,
S összes folyók, tavak s az óceán
Tentája fogyna e sok toll nyomán,
S e nagy világon minden földlakó
Dalköltő volna és irástudó:
Erőd', hatalmad', égi fényedet
A végtelen űr azurkék egén,
Elég a k k o r sem volna, Istenem,
M é l t ó n d a l o l n i e sok költemény!

Zenith s Nadírnak fénye egybehull
S e ragyogás szolgál a trónodul.

S kerengő-forgó csillagok felett
Csodás futásuk' im Te fékezed. —

Minden szavad örök törvény, amely
A mindenséget létbe hívta fel

A semmiből. S miljó élet fakadt,
Midőn a zür meghallá őszavad:

„Legyen!“ S hatalmad fényes tette vál,
Mert im' vele világot alkotál.

S e z e g y szavadra m i l j ó ezredek
Időbe szöktek s folyton pergenek

A végtelenség órjas orsaján,
S bár tetterőd nyugalmat nem kívánt,

Angyalkarok dalára im a menny
Szellempapuvá tárul hirtelen

S szent szombaton közéjük térsz meg, óh
Teremtő Ur, Mindenségalkotó. —

Gerő Atala.

Nahida Remy.

— Eredeti tudósítás. —

Ha aphorismákban szeretném ítéleteimet kifejezni, úgy Bérnt a felolvasások melegágyának nevezném. Naponta eget verdeső plakátok egybekürtölik nagy Germánia még hű maradt fiait, hogy nemzeti nagy prófétáik, kik a nem éppen bibliai nevekre, mint: Stöcker, Böckel, Ahlwardt hallgatnak, honmentő igéit megszivleljék. Rendesen összeverődik egy 500—1000 főből álló törzsközönség Berlin alsó tizezerjeiből, mely egy kupa árpanedü mellett békésen kérődzik az Isten tudja hányadszor hallott zöld rágalmakon, mert a két-három régi állott fogáson kívül: „Juda'-s Allmacht“, „Israels Unsittlichkeit“, ritkán találunk fel friss étkeket, (csak meg ne csömöröljenek tőle) — az Ahlwardt-Löwe-féle „Juden flinten“ csütörtököt mondott, kisült ugyanis a kifogásolt puskákról, hogy az állami fegyvergyárban készültek. De legyünk részrehajlatlanok — a spechelesben a mieink is kitesznek magukért. Hogy csak a hevenyében eszembe ötlő felolvasási cyclusokat említsem, itt vannak a zsidó főiskolák javára rendezett állandó „Montags vorlesung“-ok, a szentföld érdekeit és ismeretét istápoló „Ezra“ egyesület estélyei, a „Brüder-Verein“ és az ifju, tevékeny munkásságot kifejtő „Verein für jüd. Geschichte und Literatur“, melyben csak az imént hallottunk egy fényesen sikerült, nagy hatást keltezt tanulmányt az „imáról a bibliában“ majd ennek folytatását a „talmudban“ Nahida Remytől, kiről ez eseménynyel kapcsolatban néhány tájékoztató szó nem lesz időszerűtlen.

Nahida Remy Berlinben született régi, orthodox protestáns katona családból, de a brandenburgi „Sandbüchse“ ólomszürke zord egét már kora gyermekkorában fölcserélte Itália ragyogó verőfényével; itt töltötte a benyomások iránt annyira fogékony ifjuságot. Itt látta életben azon alakokat, melyeket később (1886-ban) a „Sicilianische Novellen“-ben minden izzó szenvedélyekkel, ősz sajátosságaikkal elbűvölő poézise szemünk elé varázsolt. A kovász, melyből a tehetségek kelnek, nála igen korán kezdett erjedni; 20 éves korában a bécsi burgszínház zajos tetszés mellett hozta színre egy névtelenül beadott vigjátékát: „Die Rechnung ohne wirth“. többi drámái: „Constance“, „Die Grafen Eckardstein“, „Schicksalswege“ szintén szép sikert értek el.

Boldog házaselete Dr. Remyvel, a Voss. Zeitung mű-kritikusával, igen rövid tartamu volt; férje halála után kizárólag az irodalomnak szentelte minden erejét. Sok tárczán, beszélyen kívül regényeket is irt; e téren legkiválóbb „Geheime Gewalten“ című két kötetes műve, mely a lelkiismereti szabadság elnyomatását a pápaság által érdekfeszítő mese keretében vázolja. Ennek egy epizod alakja, Ábrahám zsidó, mesteri vonásokkal van megrajzolva, mely hosszas, beható tanulmányt, mély bepillantást árul el a zsidó jellem ismeretébe.

Érdekes azon indító ok, mely N. Remyt a héber nyelv megtanulására ösztönözte. Soha sem tudtam — így szólt egy ízben hozzám — megbarátkozni azon gondolattal, hogy Luther biblia-fordításának nyerseségei, a gyöngéd női érzést sértő kifejezései az eredetiben is megvolnának és én a Szentírásért mindig rajongtam, a tiszta, zavartalan forrásnál akartam tehát szomjumat oltani. A kitartás a szokatlan nehézségeket (e közben megmutatta tiz év előtti írásgyakorlatait) legyőzte és ma a héber szöveget jól megértem. De Nahida Remy nem állott meg a küszöbön, hiszen már kezében volt a kulcs, — a nyelv, mely a zsidó irodalom, történet, szóval az egész élet bejáratát előtte megnyitá. Megáldva meleg érzéssel, fogékony lélekkel, mely magát idegen fölfogásba könnyen beleéli, fölszerelve sokoldalú, alapos tudással megírta „Das jüdische Weib“ cz. művét, mely megjelenésétől, a mult év őszétől fogva máig, tehát rövid néhány hónap alatt három erős kiadást ért meg. A kitüntetőn rokonszenves fogadtatás, melylyel a művelt világ munkáját fogadta, döntő volt egész jövőendő, reméljük még hosszú pályára, melynek végczélja: megismertetni a nagyközönséggel a zsidóságot igaz mivoltában és ez által a gyűlölség nyilának mérges hegyét letörni. Jelenleg egy nagyszabású művön dolgozik, czime valószínűleg „Die jüdische Volksseele“ lesz, melynek egy fejezetét képezi az említett, fényes sikerű felolvasás az imáról.

Berlin, 1892. május.

Lenke.

Magyar-zsidó családok. Pakfong-ember.

IV.

Elbeszélés

(4)

A csász. és kir. közös hadseregnél hat hónapig tart a gyakorlat, mielőtt tényleges tiszti vizsgára eresztik Mars híveit. A szeszélyes véletlen úgy akarta, hogy Vilít az én kis városkamba küldjék le gyakorlatra. Ekkor már Kőröss Vilmosnak hívták, két s-sel, a melyet sziszegve szeretett kiejteni, hadd hallják.

Hamarost beletalálta ő magát a helyzetbe. Ugy élt, úgy feszengett, úgy ágált, úgy csörtette maga után a kardját, úgy pödörítette a bajuszát, mint társai. Beszélte a hivatalos nyelvet, s lelkesedett a közös ideálért. Részt vett azok multságain, osztozkodott bánataikban, elveikben, örömeikben; a Pester Lloydot olvasta s a Verordnungsblatt-ot; beült a Szent-László-téri kávéházba délután, a cukrászatba este, s a tiszti kaszinó főúti ablakain könyökölt ki a déli korzó idején.

Kőröss Vilmossal megbarátkoztak a társai, jó pajtásnak látszott, csendes fiúnak, a ki nem zavar fel sok vizet, a kiből esetleg még főhadnagy is lesz, időjártával, s egyik se sejté, hogy Vilmos fejében nagy tervek forrongnak.

Vilmos pénzhez akart jutni, hogy jól élhessen. Vilmos nemcsak a főhadnagyságra vágyott, de törzstiszt szeretett volna lenni, valami úton-módon, tehát — bármi úton. Ur akart lenni, egyszóval.

Egyetlen mód ehhez — a házasság.

Eljárt a korzóra. Tudta, hogy vidéken legjobban az egyenruha hat a fiatal leányra. Ő rajta pedig csak úgy feszül az. Hátha!

Ez a vidéki korzó, a déli órákban...! Tele van a lelkek az alakjaival. Önkénytesek és tiszték dominálnak, a kisvárosi leánykák kész boldogságára. Milyen büszkévé tevő érzet, ha egy olyan kis hadnagy ur nagy feszesen, sarkantyú-pengés közt szalutál... Milyen boldogság, ha elfoghatunk egy-egy röpke szót: „csinos leány“, „kedves fejecske“, „minő chic!“... Egy vidéki mama előtt nincs ennél nagyobb diadal, kész örömmel csinálja ennek fejében a ruhaszámlákat nyakra-főre, hitelben.

Kőröss Vilmos kitanulta a helyzetet rövidesen. Azután hozzáfogott a tervéhez.

Egy déli korzón fiatal, szépen fejlett leány haladt végig a fő-úton, egy éltebb, de még mindég számottevő urnó kíséretében. Utánok tiz-tizenöt lépésnyire ekvipázs léptetett, a két ló testvérek között is megért kétezer forintot. A leálynak elég csinos volt az arcza, s előkelő a megjelenése, a mennyire egy igen is közép-termetű leányé előkelő lehetett. Az anyja magasabb volt, karcsú és roppant parfume-illatú.

Szembe jöttek Kőröss Vilmossal, a ki egy társával csörtetett végig a fő-úton. Társa köszönté a hölgyeket. A leány, a nélkül hogy meghajolt volna derékban, nagyot bókkolt a fejével, de fürkésző pillantással végig mérte Vilmost. Vilmos észre vette.

— Kik ezek pajtí?

— A bolondok házának az élelmezője az asszony férje, a leány pedig a leánya.

— Te, ezek gazdagok.

— Azok, hisz zsidók.

Kőröss Vilmos sarkon fordult, elvált a pajtától és követni kezdte őket, boltról-boltra, míg végre azok a kocsiba szálltak, hátra néztek, érdeklődve és a kocsit elvágtatott.

Egy hétig Kőröss Vilmos folytatta az ostromot. Reggel az ablakuk alatt lovagolt el, ott a lova ágaskodott egyet, ő megfékezte és nyilsebesen elvágtatott. Este a színházban, páholyuk alatt széket fogva, látcsövét le sem vette a leányról. A színház után a vendéglőben a mellettük levő asztalnál foglalt helyet, s mikor a leány oda szólt az anyjához:

— Mama, de rég nem hallottam a „Lehullott a rezgő nyárfát.“

Vilmos rögtön azt húzatta. Akkor távozott, mikor ők, tisztos távolban hazáig kísérték őket, a legnagyobb udvariassággal nyitott egyszer ajtót előttük, szalutált s ők örömmel fogadták. Mikor már azt hitte, hogy elég

érdekes alak, egy délben csak diszbe öltözött, lóra patant s kihajtatott az örültek házába.

A szobaleánynak megcsipte az orcáját, egy ezüst florest nyomott a markába s így szólt:

— Hogy hívják magácskát lelkem?

— Julinak.

— Na, Juliskám, virágom, menjen be ő nagyságáékhoz s jelentse be, hogy Kőröss Vilmos, hadnagy a 87. ezrednél tiszteletét szeretné tenni.

— Megyek, nagyságos hadnagy ur!

— Na aranyom, itt a névjegyem is, tálczán vigye be.

A szobaleány kékült-zöldült, tálczát keresett elő, s kisvártatva vissza jött:

— Erre kérem, a nagyszobába.

A hadnagy ur az ajtóban haptákba vágta magát, katonásan szalutált, s így szólt:

— Kőröss Vilmos vagyok, hadnagy a 87. ezrednél.

A mama, papa és a kisasszony ott álltak, mint fabábok, nem tudták, hogy no most, mi lesz most.

— Tessék kérem, ide kérem, tessék helyet foglalni.

Vilmos leült. Nagy csend.

— Nagyságos asszonyom!

Csend.

— Ide az ember két okból jöhet. Vagy ha örült, vagy ha szerelmes.

S jelentőségteljes pillantást vetett a leányra.

— Én szerelmes vagyok.

A csendbe úgy hatott ez a nyilatkozat, mintha bomba röpített volna széjjel. A leány felugrott, s az ablakhoz sietett. Az apa felkiáltott:

— Gott über die Welt!

Ő nagysága tért legelőször magához:

— Ah! Uram! Ah! Ez valóban katonás nyíltság, nagyon meglepő, — kérem, hiszen nevén és állásán kívül nem is ösmerjük — legyen szerencsénk — —

A papa közbeszólt:

— Maradjon itt ebédre. Majd beszélék magával.

A leány közelebb lépett.

— Hadnagy ur! dadogta.

Az első roham tehát fényesen sikerült.

(Folyt. köv.) *Lázár Béla.*

AZ ERŐSEK.

— Elbeszélés a kisvárosi zsidó népeletről. — (13)

lta: **Bernstein A.**

III.

Salme kezével némán biztatva veregette a barátja vállát, aki megindultan így kezdett beszélni:

— Én nemsokára elmegyek a kiléből, ahol nincs már maradásom, és elmegyek világgá, oda ahova isten, a dicsőséges, vezérelni fog. Utra nem viszek magammal semmit, csak éppen az imaszíjjat és a kis imádságos

könyvet meg az én két dolgos kezemet, melyekbe az isten, dicsértessék az ő neve, újra beleönti az én régi erőmet — Ebbe az imakönyvecskémbe pedig — s belső zsebéből elővette az emlegetett könyvet és megcsókolta — ide az első lapjára följegyeztem halála napját anyámnak és apámnak, akik itt nyugosznak a »gnedem«-ben (paradicsomban). Az irgalmas istenen kívül, jó Salme, te voltál az én egyetlen gyámolóm és segítóm ezen a világon. És ezért, ha elszakadok idegenbe és a lábam valahol megállapodik, akkor az imakönyvecskémbe szüleim elhalálozásának napjai mellé oda fogom írni, amit ma meg nem mondhatok. És ha a mindenható isten időnek előtte elszóllitana magához, akkor juttassák el a te kezébe az én imakönyvemet, és aztán olvasd meg belőle, mi bajom most énnekem.

Mendel szava erre ismét álmodozó hangvá vált, s mikor elhallgatott, mellére horgasztotta a fejét.

Salme keze remegett; a barátja vállát nem tudta vigasztalva veregetni. De mihamar összeszedelőzködött és halk hangon szólalt meg, miközben erőtlén kezét barátja izmos vállára tette:

— Szólj, beszélj, Mendel! kérlek!

— Reb Salme — szólt Mendel újra egészen fölindulva — egy kérelmem volna...

— Csak ki vele! — szólt Salme.

— Nem akartad azt nekem megmondani — folytatta Mendel — ki adta neked a pénzt az árura, melyet az én számomra hoztál. De én ezt minden áron tudni akarom, azért megfogadom, hogy addig el nem hagyom a kilét, míg oda nem állhatok az elé, akinek adósa vagyok és meg nem mondhatom neki, hogy rosszul tettem, mikor elfogadtam; hanem most dolgozni fogok körömszakadtáig, hogy az utolsó fillérig lefizethessem a tartozásom, olyan igaz, mint hogy zsidó vagyok.

— Mendel — szólt Salme fojtott hangon — jó Mendelem, lehetetlen, nem szabad megmondanom, hogy ki a jötevőd.

— Reb Salme — szólt Mendel és heveskedve kelt fel a köről, melyen ült. Ugy tetszett, mintha egy régóta visszafojtott érzelem árama hirtelen gátat tört volna a hatalmas mellben. — Reb Salme, én fogadást tettem, és mint apám, az isten nyugosztalja, inkább a vízbe öföm magam, hogysem a kilét elhagyjam addig, amíg meg nem tudom, kinek a pénzét vesztegettem el.

Salme ijedten ugrott föl, megrémülten tekintett körül és villámgyorsan bekapaszkodott a Mendel karjába. A hely, ahol egykor Mendel apja jégzajlás idején a halált hozó lépést megtette, elég közel volt ahhoz, hogy az éjszaka feketesége daczára ráismerjen és a Mendel szavában olyasvalami csendült meg, ami a szegény Salmet megrettentette.

— Mendel, — kiáltá — elmondok mindent, amit csak akarsz, csak gyere innen, menjünk hazafelé, mert nincsen az rendjén, hogy a három gyászshétben a víz közelében járjunk, mikor az veszedelmes! Gyere, gyere!

— könyörgött erősködve és elvonszolta a barátját a hazafelé vezető útra.

De még otthon a Salme lakásán sem tudtak egymástól elszakadni s nem térhettek nyugovóra. A koromsötét éjszakában ott ültek egymás mellett a kemence padkáján és midőn Mendel ismét nógatta a Salmet, hogy mondja meg a jötevője nevét, az halk, félnék hangon ilyen beszélt:

— Mendel, most mikor szólásra nyitom az ajkamat, elmondok neked mindent tiszta szivemből, mintha az isten előtt — dicsértessék az ő neve — tárnám ki lelkemet csöndes éjnek évadján; hadd tudjad meg, miért él a Mendel olyan megvonultan, mint valami mennist, hogy miért nem tesz úgy, mint a többi emberek és miért szeret olyan nagyon együtt lenni a Mendel Gibborral, akit az isten — áldassék a szent neve — olyan egészen másként formált meg, mint a nyápicz Salmet.

Aztán megint csak elhallgatott, Mendel a szünetet csak egyetlen sóhajjal szakította meg, és Salme nógatás nélkül, mintegy önmagához beszélve, eltűnődve a fölrajzó emlékeken, folytatta:

— Huszonegy éves koromban is magamba vonult voltam, de azért vidám lelkű és országgá-világgá mentem a kenyér után, ám nem a parasztok, hanem a nemes urak közé, akik ismerték az atyámat — az isten nyugosztalja szegényt — és akik tudták, hogy a kezünk zsidóval, kereszténnyel szemben egyaránt tiszta. — És akkor ajánlottak nekem egy partit és én elvettem a Jüttét, aki abból a nagy és nemes familiából származott, amelyből a Malke nagymama való, kinek erényei és jámborsága az egész kilének a javára vannak.

A szülő megint szünetet tartott, de tartózkodó hangon, kérdő szóval Mendel felé fordulva csakhamar folytatta:

— Mendel, tudod-e te, mi az a fiatalkori szerelem?

Mendel ajka meg sem nyílt, de a fohászkodást, mely mellét akaratlanul is megfeszítette, el nem tudta nyomni.

Salme folytatta:

— Mindazt, ami a mi drága szentírásunkban megvan írva és valamennyi tanítást, amit a mi prófétáink és bölcseink a fiatalkori szerelemről és az ifjuság asszonyáról adtak: mindazt megtanultam érteni, úgy éltem én az én Jüttemmel. — Isten — dicsértessék az ő neve folytatta kis vártatva — meg fogja nekem bocsájtani, ha amondó vagyok, hogy akkor az én szivem még több gyönyörűségben élt, mint amennyi meg van írva valamennyi szent könyvünkben! Mert én szegről-végre olvastam meg elolvastam mindent, ami meg van írva a jámbor asszonyokról, de az ő mását nem találtam sehoh.

(Folyt. köv.)

IFJ. NAGEL OTTÓ KIADÁSÁBAN BUDAPEST,

Muzeum-körút, a Nemzeti színház bérházában
megjelent és kapható:

Orvosi gyógyszerészeti és természettudományi művek.

Trachoma-utmutató. A reá vonatkozó rendelkezésekkel. Irta **Feuer N. dr.** **1.20**

Vademecum Electro-Homöopathia Áta — **.50**

Orvosi heti szemle. Szerkesztik **Heltai M.** és **Flesch N. dr.** Előfizetési ár: negyedévre **2** frt, fél évre **4.** —, egész évre **8.** —

Elmebetegápolás. Irta **Oláh dr.** Ára **1.60**

Szabályrendelet a szoptatás és dajkálásról — **.12**

Borszék. Gyógyászati és nemzetgazdasági szempontból. Irta **Cseh.** Ára **1.20**

Tátra Dienes. Tájékoztató a Kárpátokban — **.35**

Balaton. Balatonvidéki Kalauz. Kézikönyv turisták és fürdőzők számára. Irta **Sziklay J. dr.** **1.** —

Marillavölgy. Magaslati gyógyhely, hidegvíz, belégzési, savó- és szőlő-gyógymód-intézet — **.20**

Tata-Tóváros irásban és képbén. Kalauz 29 képpel. — — — — — **.60**

Borszék vom therapeutischen und nationalökonomischen Gesichtspunkte. Mit einer Abbildung des »Principalbrunnens« und einer Landkarte, von **Karl Cseh** **1.20**

Wegweiser durch die ungarischen Karpathen. Im Auftrage des ungarischen Karpathenvereins zusammengestellt von **F. Dienes**. Mit vielen Illustrationen und zwei Karten — **.35**

Eisenschiml & Wachtl
Budapest, Erzsébet tér 9.
Gyár: Bécs, VII, Kaiserstr. 62.

Fényképezési
czikkék.

A legnagyobb és leggazdagabb raktár mindennemű fényképező szerből, valamint e szakmába vágó szükségleti czikkekből.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

— Alapított 1856-ban. —
Többszörösen kitüntetve.